

FERENCZ FERDINÁND TRÓNÖRÖKÖS A SPANYOL KIRÁLY BEVONULÁSÁN.

A SPANYOL KIRÁLY.

ATLANTI-ÓCEÁNÉVAL, melynek partjait az Atlanti-óceán és a Földközi-tenger hullámai mossák, kevés történelmi összeköttetésünk volt; ezeket egy másik közleményünkben foglaljuk röviden össze. Nagy Lajos és Róbert Károly királyaink idejében, midőn a magyar lobogó diadalmasan jelenik meg a Földközi-tengeren, kereskedelmi hajóink elérik ugyan a hispániai partokat és Spanyolország afrikai gyarmatait, de tartósabb kapcsolatot a magyar birodalom és a világhódító Spanyolország között azok sem teremtettek. Csak a Habsburgok spanyolországi uralma óta fűződik egy-egy erősebb fonál a két ország sorsa közt, s az ausztriai háznak Spanyolországban gyökerező ereje vagy gyengesége érezteti hatását Magyarországon.

De van egy hatalmas kötelék, mely bennünket ép úgy, mint a művelt nemzetek összességét, örök kapcsolatba von Spanyolország történetével. Az a roppant kulturális befolyás ez, melyet fölfedezéseivel, művészetével és irodalmával a középkori spanyol birodalom gyakorolt az egész emberiségre. Nagy volt és hatalmas volt egykor a spanyol király. Joggal mondhatta magáról, a mint mondotta is büszkén, hogy országában sohasem nyugszik le a nap. Amerika fölfedezése és egy századon át tartó korlátlan birtoka nagyságban és gazdagságban a római császárok egykori világbirodalmának társává tette Spanyolországot. Hispánia a világ első és legnagyobb hatalmassága volt, míg a hatalom mómora telhetlenné, rablóvá és gyűlöltté nem tette a spanyol konkvistádorokat s míg uralkodók lángelméje ki nem merült. E ragyogó korszakban, mely a habsburgi II. Fülöp uralkodásával ér véget, Spanyolország mondhatja magának a legnagyobb államférfiakat, a legnagyobb diplomátákat, a legnagyobb katonákat s a spanyol művészet és irodalom halhatatlanjai e korszakban születtek meg. De a spanyol léleknek azok a hanyatló vonásai, melyeket Cervantes rajzol meg örök életű regényében, szintén ebben a korszakban alakulnak ki. A faji büszkeség, melyből utóbb mérhetetlen önteltség és gőg támad s vele párhuzamosan a korlátlan királyi hatalom, mely nagy dologra nem képes többé, hanem zárkózottságával, üres etikettjével valóságos bálványimádás középpontja lesz, megássa Spanyolország nagyságának sírját. II. Fülöp halálával még határtalanul nagy a spanyol birodalom, de Spanyolország régi hatalma a képzelt nagyság és vészes tehetetlenség fellegvárába vonul.

Három egymásután következő század végzi el a süllyedés helyrehozhatatlan rombolásait. Spanyolország előbb európai birtokait veszíti el, aztán, úgyszólván szeméink előtt, majdnem minden gyarmatát. Ki ne emlékeznék a spa-

nyol-amerikai háborúra, mely a nagy spanyol királyok egykori legnagyobb gyarmatát szemközt látja Amerikának egykori anyaországával, mely a hanyatló erő végső megfeszítésével tengeri háborúra kel utolsó nagy birtokaiért, a szép Kubáért, Puerto-Ricoért s elveszíti azt és emezt, s végül le kell mondania az Egyesült Államok javára utolsó nagy birtokáról, a Fülöp-szigetektől is. Meghalt egy régi büszke mondás és Spanyolország napja lenyugodott az egykori spanyol gyarmatországokon. Ez a nagy csapás királyunk és fővárosunk vendégének, XIII. Alfonz király kiskorúságának idejében érte utól a pártviszályok által körülbelül egy századév óta szakadatlanul dúlt és megörölt Spanyolországot. Atyja, a szegény XII. Alfonz bizony rettentően meglakolt elődeinek minden bűnéért. Midőn huszonhárom évvel ezelőtt, korai halállal — a tüdővész ölte meg — elköltözött nagy őseihez, a forradalmak és politikai gyilkosságok által meggyengült trónjának még csak örököse sem volt. Mert XIII. Alfonz király posthumus gyermek, atyjának halála után, anyjának gyászos özvegyiségében született a világra. Tehát királynak született, de királynak nem kívánatos, vészes körülmények közt. Anyja, Mária Krisztina habsburgi főhercegnő uralkodott helyette. A spanyol nép tisztelettel nézte, mint teljesíti e királyi nő anyai kötelességeit s a politikai pártok vezetői is kijelentették, hogy nem fenyegetik semmi támadással a koronát mindaddig, míg az anya védelmezi azt gyermeke számára.

XIII. Alfonz király nagy fény árnyékában született, s kinek őseit a hit védőiként tisztelte a világ, a pápa keresztfia lett. És felnőtt, testben lassan erősödve meg, de nem jelentéktelen szellemi képességeknek adva jelét. Királynak született, mondották, s a gyermek királynak nincs örömmel telehintve útja. A büszke ősök unokájának némelykor kételyei támadtak arra nézve, hogy csakugyan a királyi hatalom a legkívánatosabb jó-e a világon? Gyermekkorában egyszer mesét irt az andaluziai pásztorról, kinek tragikus vágya volt, hogy király lehessen, de meghalt a nélkül, hogy elérhette volna vágyát. «Eddig van a mese, — írja a kis király. — Elégge szomorú, de nem épen különös. Csalódottan tettem le a mesés könyvet és szinte megbántam, hogy elolvastam a pásztor történetét. De csakhamar másképp kezdtem gondolkozni. Esembe ötlött a pásztor kívánságának megfordított mása. — Ha én polgár lehetnék! — Nagyon furcsának találtam ezt az ötletet, épen azért gondolkoztam el rajta. Milyen lennék én, ha polgári család gyermekének születtem volna? Mit tanultam volna? Mihez ragaszkodnám? Miben lennék kedvemem? Milyenek lennének szórakozásaim, vágyaim? Nagyon sokáig gondolkoztam, míg végre abban állapodtam meg, hogy ha polgárnak fia volnék, én is király szeretnék lenni!»

És király lett. Tizennyolc éves korában nagykorúnak nyilvánították s letette a királyi fogadalmat. A trón ellenségei ezen a napon

mondották ki, hogy XIII. Alfonz utolsó király Spanyolországban ezen a napon követték el az első merényletet az új király ellen, midőn az országgyűlés házából jövet, királyi palotájába vonult. A második nagy megpróbáltatás két évvel ezelőtt, 1906 május utolsó napján érte, azon a napon, midőn új hitvéssel, Éna battenbergi hercegnővel, az esküvőről jövet, virágzapor közepette indult az Escorialba. Egy ház erkélyéről — épen anyjának háza volt — virágbokrétába kötött bombát vetettek kocsija elé. A bomba felrobbant, sokakat megölt, de neki meg a királynénak nem történt baja. Tanuja volt e megrendítő jelenetnek a mi trónörökösünk, Ferencz Ferdinánd főherceg is. Vajjon, ha megkérdezik, akkor is azt mondta volna-e a húsz éves király, hogy ha polgárnak fia volna, ő is király szeretne lenni?

A spanyol király most huszonkét éves és hanyatlásában is nagy birodalomnak ura. Hatalmas uralkodó még mindig és hogy nyomós szava van az európai nemzetek tanácsában, látjuk a marokkói bonyodalom napjaiban, midőn Spanyolország, Franciaországgal összefogva, még mindig tud elismerést szerezni akaratának a hatalmi érdekek nagy összeütkezésében. — a.

KERTEMBEN.

Estre hajló őszi nappól
Enyhe fény esik reám...
Mintha onnét a magasból
Darvak hangját hallanám.
Ott repülnek más hazába,
Vágyuk könnyű szárnyain...
Ah, pályámnak szűk határa
Fogva tartja vágyaim!

Hallgass, szív! Hisz már magasra
Vívó vágyad nincs neked.
Álmaid nem szállnak arra,
Hol dicsőség intetet.
Nem kell hírnév, melyről egykor
Lelkem annyit álmoda,
Vágy, remény szívemem' nem forr,
Lázongási — mind oda!

Egykor, ifjan még, magamba'
Érzék vágyat és erőt:
Eszményért sietni harcba
S nem hátrálni vész előtt.
S mit lelek? Nem hősi harcot —
Undok versengést csupán,
Küzdő tér helyett piarozót,
Kapcsi hajszát, kőncz után.

Ennekem — miért tagadjam,
Szívem ehhez gyöngö volt.
A tusából megszaladtam —
Fényes álmom szétfoszolt!
Romba dőtt sok büszke légré!
Ám számon nem kelt panasz,
Bárha tudtam, hogy mi még vár:
Csöndes, szürke élet az.

Csöndes élet — boldog élet!
Vár a kertben a dolog...
Munkálkodván, szívem éled
S édesen elandalog.
Néze kertem rózsabokrát,
Melyen most is sok virág —
Megvetéssel gondolok rád:
Fényes élet, nagy világ!

... Alkonyat van. Oh ha majd így
Éltem napja véget ér,
És e már itt megnyugodt szív
Örök pihenőre tér —
Az lesz tán fejfámra vésvé:
«Híre bár aligha van —
Fát nevelvén, élte mégse
Volt egész haszontalan.»

Legifj. Szász Károly.

AZ ÉN SZÁMADÁSOM.

Ott, a hol én nevedtem,
Fű nem hajtott, nap nem égett,
Fakó volt az ég felettem.

Százez erdőn botorkáltam,
Meg-megálltam, keresgéltem,
Soha semmit nem találtam.

Néha nyögve, szinte holtan
Belesírtam egy-egy nótát, —
Azt se tudták, hogy én voltam.

Mentem, mentem, mendégéltem,
Minek mentem? minek jöttem?
Mit tudom én, minek éltem?

Mezey Sándor.

A FEKETE BARÁT FEHÉR VIRÁGA.

Elbeszélés. — Irta Szűts Dezső.

Mindenki aludt már, mikor bevitték a szerzetest a szanatóriumba. A folyosón keményen kopogtak a szolgák nehéz lépései, aprózza csatantak a csizmák patkói a kőlapokon. A betegek félálomban hallgatták a jövést-menést. A szállító betegszék rúdjai zörögve gurultak az ajtó előtt. Felriadtak s a szomszédban Vörös Ádám suttogva mondta szobatársának: — Nehéz beteget hoztak a hármasha. Ezzel se sokat beszélünk. Minek is veszik fel ezt a sok haldokló embert? Úgyse tudnak rajta segíteni, minket meg életűntá tesz ez a folytonos halál. Most itt hal meg egy ember, majd amott. Este még beszélünk egymással, másnap már nem jön az ebédhez. Hol van? — kérdelem a székely leánytól. Az mosolyog és int a szemével. Biztosan meghalt. Ha elvitték volna élve, elbűcsüznék tőlünk. Én is elmegyek innen nagyhamar, csak tudnám, hova. Úgy potyognak itt az emberek, mint a legyek őszszel. Megint itt van egy. Na, szép viresaft meg ebben a kórházban.

A másik nem felett. Béna volt a nyelve. Vörös Ádám mindig duzzogott. Szerette volna, ha a betegek mind meggyógyulva mennek haza. Addig is vidáman tölthetnék a napokat, volna, a kivel beszélgethetne másról is, mint betegségről. Mérges volt, szidta a többieket, hogy miért nem gyógyulnak már. Mintha csak rajtuk állott volna. Most kereste az új beteget, de az feküdt csöndesen a szobájában s be se jutott hozzá egy hétig. Az ápolónő tisztelettel beszélt róla, a barát-

LOVASRENDŐRÖK A FERENCZ JÓZSEF-TÉREN.

ról, a ki sötét, barna arcú ember, beesett szemei olyan szomorúak. Ez a jó beteg, sohse goromba, mindig alázatosan kér s megköszöni a szolgálatot. Nagy kínjai lehetnek, de csak az orvosnak panaszkodik. Egész nap az imakönyvet tartja reszkető kezében és imádkozik. Nyírott fejű vörösbarátok járnak hozzá. — Óreg? — kérdezte Vörös Ádám. — Dehoggy. Fialat ember, — mondta az ápolónő, — csak járnai nem tud. A lábában van a baj. Nem menne be hozzá, Vörös úr?

Dehoggy nem ment, épen Vörös Ádámot kellett kétszer invitálni, hogy betegét látogasson. Az életűnt ember, a ki zsinigre akasztotta fel magát, de rajtacsipték s bevitték a kórházba, azzal foglalkozott, hogy az igazi beteget vigasztalta. Az a hír volt felőle, hogy nem is beteg, hanem a szanatórium alkalmazottja, a ki azért tartanak, hogy felügyeljen a betegekre. A mint reggel megjelent a zömök, dúlt arcú ember az udvaron, egész udvar képződött körülötte s a sok nyavalyás beteg az éjszakai szenvedéseiről beszámolt Vörös Ádámnak, a ki szidta, vigasztalta őket. Szidta t. i. a gazdagokat s vigasztalta a szegényeket. Ez volt a receptje. Ennélfogva

mindenki félt tőle, mert épen fordítva cselekedett, mint a hogy szokás. A hóboros ember azonban fűtyölt a közvéleményre s ebből látható, hogy beteg volt Vörös Ádám, a tanár.

Most is bekopogtatott a barát szobájába s vizsgálódva nézett a beteg arcára. Ott nagy és mély bánatot, szenvedést láthatott, a szerzetes szemei megtörve meredtek rá. Nevét mondta. A szerzetes erős, határozott hangon, a melyben fáradtság, szenvedés és öröm váltakozott, szólott:

— Korda László, ferenczrendi barát vagyok. Üljön le. Vártam, hogy bejön hozzám. Mindig hallom friss, kedves hangját, az ápolónő annyit beszél önről, hogy igazán kívántam látását. Nagyon szenvedek, nem tudok a lábamba állani. És itt, itt, a derekamat szorítja valami. Mondja, ment már innen ki beteg gyógyultan? — Hoggya, rakásszámra, — sietett a válaszzal Vörös Ádám, — itt mindenki meggyógyul. Ön is. Hiszen olyan jó színe van. Bizonyára nagyobb az ijedelem, mint a baj. De miért jött ön ide? Nincs a zárdában hely?

A barát széjjel nézett s ravaszkodva sügta: — A mi zárdánk kényelmes, jó hely, ott békén fekhettek. Sokáig feküdtem ott, majdnem egy évig. Nem bántott volna senki, hiszen minket Róma is respektál. Mi még czipőt viselhetünk, s látja ott, azt a fekete kámszát? Az a mi régi ruhánk. Mi, öregem, már csak úgy élünk, a hogy eddig. Az újakat azonban megrendszabályozták. Faccipő, vörös kámsza, kalap nélkül. Ó, mink urak vagyunk Erdélyben, a fekete barátok. Minket el se helyezhettek a régi klastromokból. Engem nem is bántott senki, csak a betegséggem. Azt hiszem, gyógyíthatatlan a bajom. Otthon nem tudtam rájönni, még az orvosság nevét se mondták meg. Egyszer azt hallottam, hogy ez a szanatórium nem vesz fel gyógyíthatatlan beteget. Addig nyugsgölődtem, kértem a főnököt, míg ide küldött egy fiatal fráterrel. Felvettek. Azóta nyugodtabb vagyok.

— Na látja, — szólott Vörös Ádám, — hogy aggságai alap nélkül valók. Itt meggyógyul mindenki. Csak bizni kell a doktorokban. Látja, nekem is fáj a derekam...

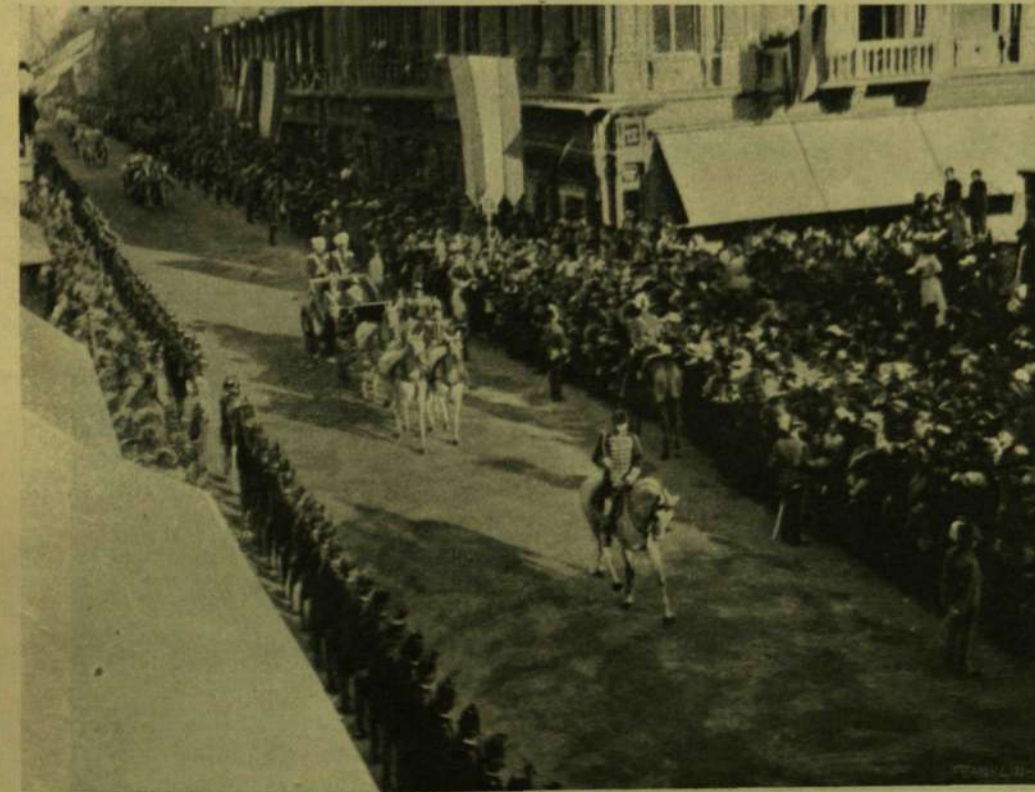
— Igen? — hajolt előre a szerzetes. — Mintha öv szorította volna?

— Persze. Már járnai se tudtam, feküdtem a szobában vagy, — meddig is? — igen, hat hónapig.

— Csak! — szólott a szerzetes elszomorodva. Én egy éve nem mozdulok ki az ágyból. Aztán maga sétál.

— De uram, hallgasson meg, — kapdosta a szót a másik. — Aztán kórházban is feküdtem egy évet. És mégis meggyógyultam. A mint látja.

Itt nagyot fűjt s vizsgálta a hatást, a melyet e hazugság keltett a barátban. Ennek az

A FÜRDŐ-UTCÁBAN.

A SPANYOL KIRÁLY BEVONULÁSA BUDAPESTRE.

ENA KIRÁLYNÉ MÁRIA ANNUNCIATA FŐHERCEGNŐVEL.

arcza földerült, szeméből az öröm sugárzott s elérzékenyülve vetett keresztet.

— Óh, uram, Jézusom, ha meggyógyulnék. Bizom te benned.

Felvette kis, fekete imakönyvét a takaróról s buzgón olvasta a latin imát az ő Urához. A piros inicziálék, a vékony biborvörös vonalak a sötétségbe hulló hitet felvontatták lelke mélyéből, megtisztították a kétségbeesés salakjától s rendületlen talapatára tették fel. Égi hangokat hallott, káprázatos színekben tűnt fel előtte az élet, sugárzott a boldogság a kinszántotta emberről.

Kopogtattak. Mindketten felrezzentek. Az ajtó kinyílt, valaki köszönt:

— Dicsértessék!

— Mindörökké! — válaszolt a szerzetes zengő, harangos hangon.

Leányformájú alak lépett be s nevetve állott meg az ágy mellett. Vékony termetén kinőtt, rövid, szinehagyott ruha fityegett s elárulta, hogy sovány karjai, lábai kimarjulnak. Egyik karja szélütötten csüggött lefele, lábán, sánta-béna lábain erőlködve állott meg. Elszánt arcza azokra a vértanúkra emlékeztetett, kik a keresztben is derült mosolylyal néztek fel az égbe, míg a kinszántó ronggyá tépték testüket. Valami tébolyos bátorság kiáltott le erről az alakról, a mely száz különféle részből összetakoltnak látszott, mintha

pokoli tréfával maradékrészekből alkották volna durva szolgák a bonczoló intézetben. Ajka dacosan hegyesedett előre, dacos fejartása, gögös, merev nyaka, megvető pillantásai gondolkozóba ejtették a nézőt: elvetemült-e vagy bolond ez a furcsa, különös leány. Minden zavar nélkül fordult a baráthoz:

— Látogatóba jöttem. Faddi Jolán a nevem. Hallottam az apácától a konyhában, hogy szerzetes van a kórházban. Megengedték, hogy idejőjjek.

— Köszönöm, kisasszony — szólott a barát udvariasan, kissé zavartan. — Úgy-e, kisasszony?

— Leány vagyok, atyám — válaszolt a látogató s leült. — Tizenhat éves se múltam. S mint leány fogok meghalni.

— Nono, — mondta a barát kényszeredett neveléssel, — maga azt még nem tudhatja. Ilyen fiatal leány...

— Maga rám se néz, úgy beszél, — szólta a leány fitymáló hangon. — Mert ha megnézne, akkor azt mondaná, hogy én már az ördögnek se kellem. Nem is olyan vagyok, mint egy ember. Csúf boszorkány. Egy ép tagom sincs. A kezem, a lábam béna, a képem tele van pattanásokkal. Nézzen ide. Brótot eszem.

— De az Istenért, — riadt fel a pap, — hát mi történt magával? Így született?

A leány derülten válaszolt s tudáskosan magyarázta, olykor kellemetlen kacagásba tört ki:

— Dehogy. Kutyabajom se volt tizennégy éves koromig. Az volt a passzióm, a mi ma. A szegényeknek ruhákat, pénzt kéregettem s magam vittem el nekik. Egyszer a hegyen, egy barlang előtt, — ott is vannak szegényeim, ha nem tud is rólok a város, — eső szakadt rám. Meghültem. Lázt kaptam. A hajam kihullott. Nézze, alig nőtt utána valami. Fel se keltem hónapokig. A szegényeim odajöttek s könyörögtek, hogy menjek már és hozzak valamit, mert rakásra pusztulnak. Furcsák ezek az én barátaim. A doktorok jöttek-mentek, tanácskoztak, végül azt kérdezték, kiállanék-e egy operációt? Csak egy izmot vesznek ki belőlem. Beleegyeztem. Vágtak. Lefektettek. Aztán tizen-

hétszer operáltak meg. Én nevettem. Az apám természete van bennem. A mire azt mondjuk, hogy igen, hát az meglesz, ha belehalunk is. Az apám most, hogy nyugdíjazták, ötven éves korában tanul az ügyvédi vizsgára. És ügyvéd lesz. Engem nyomorékká operáltak, kivettek egy csomó izmot belőlem, de azóta tudok járni. Bicegek. Nevetnek is rajtam az emberek. Én nevetem őket. Az a fő, hogy a szegényeim megint kapnak ruhát és pénzt. Például maga is ad, atyám.

A barát megdöbbent a nyomorúság ekkora nagyságán s ámulattal nézte a kemény lelkű leányt, ki mindezt úgy mondta el, mint a hogy leányok a libaölésről beszélnek. Önkéntelenül megfogta a leány kezét, ki eljött őt vigasztalni. Csakugyan, mi az ő betegsége ezé-hez mérve? Hiszen ez a halál menyasszonya, a szűzesség örökös rabnője. Meg akarta szorítani a leány kezét. Az bémán hullott vissza, mint egy darab száraz faág. A másik kezét tartotta a leány pénzért. Megkapta. Erre felállt:

— Holnap ismét eljövök, atyám. Nem. Holnapután. Holnap az orvosoknak gyűlésük van. Engem mutatnak be. Az előadást én tartom. Elmondjam? Nem, látom, izgatom magukat. Nem nagy baj ez, miért szomorodtak el annyira? Ejnye, hát ilyen gyöngye férfiak maguk, egyáltalában férfiak? Majd máskor vidámabb históriát beszéllek. Például az apácáról, a kit ott fejtettek a templomban. Vagy a barlangi lakókról, a kik azt mondják, bolond vagyok. Dicsértessék.

Lábait húzva, erősen hajlongva haladt ki a leány az ajtón. A két férfi összenézett s hallgatott. A barát zokogva olvasta az imát: „Zúgolódtam ellened, én Istenem, s most látom, hogy kegyelmed nagy irántam”.

Vörös Ádám halkan kullogott ki a szobából s csöndesebb lett. Alig várta a napot, hogy ez a gnómképű leány megjelenjék. El is jött, most már vidámabb történeteket mesélt a betegeiről, szakkifejezésekkel tarkítva előadását. A barát egészen felrissült ezektől a különös látogatásoktól, nyugodtabb lett. A leány bátorította saját szenvedéseinek fitymálásával, le-nézésével, s azt állította, hogy mindez semmi, csak lelkileg legyen az ember nyugodt s higy-

A SPANYOL KIRÁLYI PÁR BUDAPEST UTÓZÁIN, A BEVONULÁS UTÁNI NAP.

jen. Akármiben. Akár a jövő életben, akár önmagában, akár a felgyógyulásban. A barát már nevetett is hangosakat, mint a ki elfelejtette a vidámságot s egyszerre újból kell megtanulnia. Idomtalan, esetlen nevetés volt, de nevetés. Vörös Ádám egész legendás alakká formálta a látogatót a többiek előtt, kik kétkedve mosolyogtak. Bezzeg elált a lélekzetük, mikor a hatalmas termetű barát egy napon a leány és Ádám karján kicsúszkált a közös társalgóba. Lábai ugyan most se bírták, de ráfogták a kísérők, hogy ők nem nagyon tartják, csak épen, hogy el ne essék, különben már javul. Az orvosok meg-megcsó-válták fejüket s nem tudták megmagyarázni ezt a gyors javulást, a mely megcsófolta tudá-

sukat. Ők hónapokra jósoltak kevés javulást s ime, hetekre bekövetkezett. Ez baj, mondták a doktorok s visszafektették a barátot az ágyba. Az gyengülni kezdett, újból feltámadtak kétségei, valami fölött bánkódott. Azt állította, hogy ő az oka a bajnak. Valamit elmulasztott vagy megszegett. Az orvosok nem törődtek a dologgal, ők az esetet tanulmányozták. A dolog elaludt.

Faddi Jolán ellenben fárasztó utakat tett, hogy láthassa a barátot. Hozott neki almát, virágot, körtét, cukrot s tréfás eseteket. Új imákat. Orvosi műszavakat. És egy este, a mikor hármásban ültek a terraszon, a leány váratlanul, vakmerő hangon így szólott a barát felé fordulva:

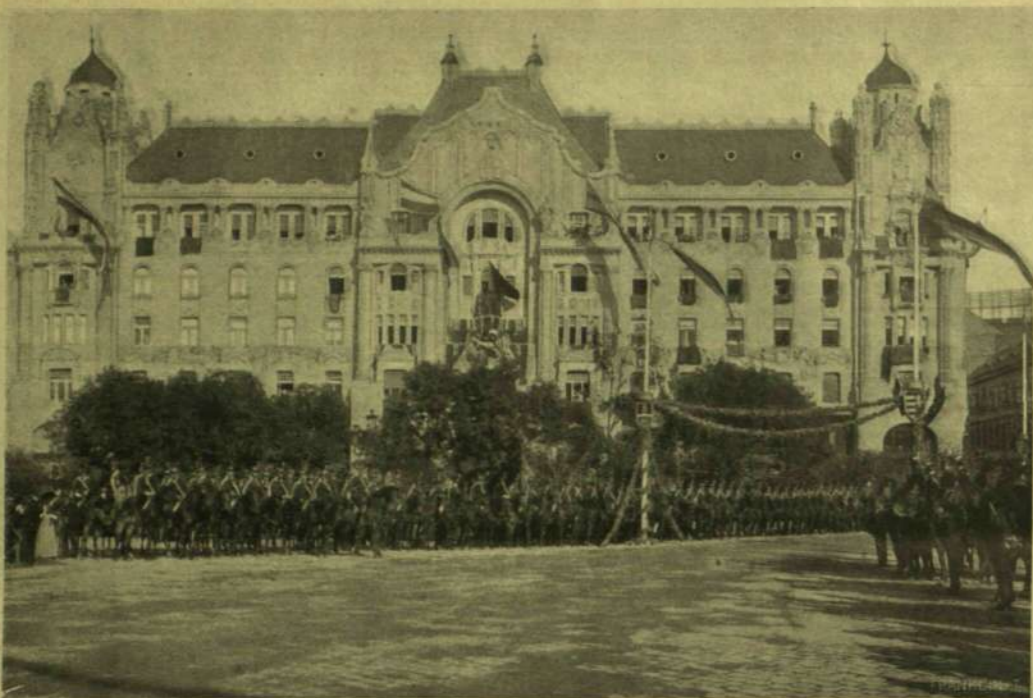
A SPANYOL KIRÁLY A MAGYAR KIRÁLYLYAL.

A SPANYOL KIRÁLYI PÁR BEVONULÁSA BUDAPESTRE.

A SPANYOL ÉS A MAGYAR KIRÁLY AZ ANDRÁSSY-ÚTRÓL BEFORDUL A VÁCI-KÖRÚTRA.

A SPANYOL KIRÁLY BUDAPESTEN.

HUSZÁR-KORDON A FERENCZ JÓZSEF-TÉREN.

— Te!

A barát lesütötte fejét s kopott imakönyvébe nézett. Hőfőhő virágok nyíltak a lapokból s beillatozták a barát lelkét. Vörös Ádám érezte, hogy kihalt világok romjain ragyogó fehér rózsák sarjadtak. A barát ezüstnitrátos pirulákat vett elő s bevette. A leány megmagyarázta, hogy ezek a pusztuló gerinczagyat csillapítják úgy, hogy gyorsabban pusztítják. S a ki szedi, már hasonló az angyalokhoz. Ő tudja. Olvasta. Hasonló eseteket látott. El is magyarázta a két embernek, különösen a fekete barátnak. Az figyelemmel hallgatta, szemével folyton a leány ajkát nézte. A leány végül, ott, az alkonyatos csöndes szobában magáról beszélt. Leírta a testi állapotát, a hogyan az orvosok előadták. Gyakran szerepelt ez a szó: virginitas necessaria sempiterna. A barát mosolygott. A leány ismételte a szavakat s hozzátette: különben meghal. Felvetette fejét s mohón, kémlelve, vigyázva, határozottan, mint egy útrakelő lélek, mondta a barátnak:

— Te.

Az tiszta, mennyei boldogsággal lelkében halódó hangon ismételte:

— Te.

Ők már túl voltak az életen. A halál kertjében. És fehér virágok gyorsan sárgult, míg egészen viaszszárga lett. S a tonzurás vörös és fekete kánzsás barátok egy napon eltűntek, elmaradtak, mint a kertekből virághullás után kivésznek a lepkék és a szorgalmas kis bogarak.

SPANYOLOK ÉS MAGYAROK.

A spanyol királyi pár látogatása ritka esemény, mert hétszáz esztendő óta spanyol királyi sarjadék csak kétszer járt nálunk. Imre királynak hitvese, a szépséges Konstancia, arragoniai királyleány jött a messzi Nyugatról a kelet szélén fekvő Magyarországra; vele egész kis udvar nemesekből, sőt lantosokból is. A távoli násznak nagy híre támadt, mert a troubadourok költészetében (provençe-i, catalán, olasz) felette dicsérik a bőkezű, művészetkedvelő magyar királyt, Imrét. (Aimeric, le bon roy). Imre halála után az özvegy királyné hazament sok siralommal, II. Endre királytól még hozományát és jegyajándékát — a pápák által is — hiába követelte; a pazarló II. Endre semmiben sem volt olyan nagy, mint a nemfizetésben. Később az özvegyet nagy szerencse érte: neje lett a kereszténység első fejedelmének, II. Frigyes császárnak.

Csodálatos, hogy a középkori Magyarországnak, különösen előkelőinek és városi polgárságának legkedveltebb távoli zarándokhelye a

spanyolországi San Jago di Compostella volt; pedig a rettenetesen költséges út akkor még veszedelmes is volt.

Spanyol királyi sarjadék volt Habsburgi Mária is, magyar királyné, II. Lajos király hitvese, majd a mohácsi csata óta özvegye. Nevelésére ugyan inkább német és németalföldi volt, csak származására spanyol; leánya Szép Fülöpnek és Őrült Johannának, unokája Katholikus Ferdinánd és Izabellának, nővére a két világrészben hatalmas V. Károly császárnak és I. Ferdinándnak. Hazánkban a német asszony, bár szép, művelt és tettvágyó volt, nem birta megszerettetni magát; mint özvegy, Németalföld kormányzója volt évtizedeken át, aztán 1559-ben Spanyolországban halt meg, utolsó perzig meg nem válva jeggyűrűjétől és az urától kapott kis aranylánczától.

Ferdinánd király alatt jöttek be «segítségül» a spanyol hadak és vezérek. Az akkori világunk első katonái itt nem érezték jól magukat, a török ellen sem igen tűntek ki. Sok spanyol parancsnok várat felad, a melyet a magyar

halálig véd (Aldana); egy spanyol vezér — Castaldo — öletli meg Fráter Györgyöt, Martinuzzi bíbornokot. Szapolyai Jánosnak sem volt nagy vigasztalás, hogy Károly császártól Toledóból kelt hercegi diplomát kapott, mikor Ferdinánddal békült, a mint hogy 170 évvel később II. Rákóczi Ferenc is Spanyolországból, Bourbon V. Fülöp királytól kapta az aranygyapjas rendet.

De valamit mégis Spanyolországnak köszönünk: a Pázmán Péter által alapított nagyszombati (később pesti) egyetemet. Ugyanis Pázmán római időzése alatt pápaválasztásnál és más ügyekben úgy kiérdekelte a spanyol király halálját, hogy az élethossziglani 3000 arany évdíjjal jutalmazta; akkori időben ropant nagy összeg. Ebből takarította meg a nagy magyar főpap azt a 100,000 forintot, melyből a nagyszombati egyetem első alapját megvetette. Egyéb jót a Bécsben székelő spanyol követ hozzánk nem igen közvetített; a bécsi udvar főtanácsadója mindig a népszabadságok és a protestánsok ellen adott tanácsokat, tehát nem a magyarok mellett vagy kedvére. Leopold alatt megint szerepelt egy-két spanyol vezér (Strassoldo) és a magyar gályarabok zöme a spanyol gályákon evezett kinlódva (Nápoly és a két Szicília akkor Spanyolországé volt), míg végre a Földközi-tengeren diadalmaskodó Ruyter tengernagy kiszabadította őket.

Leopold császárnak ifjabb fia, Károly volt a spanyol trónra kiszemelve, hogy ott folytassa a Habsburg uralmat. Az ország — kivéve Kataloniát — a francia király unokája, Fülöp mellé állott; Károlyt az angolok segítették hadsereggel és a hű Katalonia. József császár és király halálával ő lévén az egyedüli Habsburg, hazajött császárnak és magyar királynak (sok Magyarországhoz intézett szerető hangú levele és rendelete még Spanyolországban kelt); de élete végeig spanyol érzésű maradt, hozván magával egy csomó spanyol arisztokratát (Althan, Sylva-Tarucca stb.) és a nagy etiquette-t; halálos ágyán is hű katalon fővárosát, Barcelonát emlegette.

Ettől kezdve megszünt a spanyol hatás, legfőkébb, hogy a spanyol állatviadalok Németországban és Bécsben a spanyol katonaság

HUSZÁROK A LLOYD-ÉPÜLET ELŐTT.

A SPANYOL KIRÁLY BEVONULÁSA BUDAPESTRE.

révén («Hetze» néven) elterjedtek és legtöbbször a régi Pesten (1800-ig) divatoztak.

A spanyol drámairodalom iránti érdeklődés sohasem szűnt meg nálunk; kitűnései, Lopez de Vega, Calderon, Moreto gyakran szerepelnek színpadjainkon, Cervantes híres regénye kitűnő fordításban forog közkezen, a maiak közül Echegaray talán sehohsem aratott nagyobb sikereket, mint nálunk. Szépművészeti múzeumunk főbűszkesége a spanyol-gyűjtemény, — így a spanyol kultúra állandó érintkezésben van a miennkel.

Három évtizeddel ezelőtt az akkori spanyol király egy magyar királyi hercegnőt vett el; kíséretében és lakodalman szépséges udvarhölgy volt Andrássy Irma grófnő (ma Esterházy hercegnő), a kiért akkor egész Madrid rajongott. A fiatal Alfonz királynak anyja révén Frigyes főherceg a nagybátyja, egész idegenben hát nem volt nálunk.

EGY KIRÁLYI FELTALÁLÓ.

— Az írás keletkezésének problémájához. —

Ki volt az, a ki az írás mesterségét feltalálta, kik fejlesztették ezt tovább, vagy általában: miként jutott az emberi írás csak arra a fejlettségi fokra is, melyen annak legelső, legősibb emlékei állanak? Ki volt, vagy kik voltak azok, a kiknek primitív gondolatvilágában az élő beszéd bizonyos jelekkel való megrögzítésének eszméje legelőbb felmerült?! Oly kérdések, melyekre határozott feleletet nem fogunk kaphatni soha... De épen ezért nem kicsinyelhetjük a bázeli misszionárius társaság hivatalos folyóiratának azt a legújabb híradását, hogy egy kameruni néger király — új szótagos írást talált fel. Már maga ez a híradás is mindenképen szokatlanul hangzik. Egy feltaláló, a ki néger, sőt, — horrendum dictu — az úgynevezett legsötétebb Afrikából. A mi meg aztán magának az invenciónak történeti körülményeit illeti, azok már egyenesen némi bepillantást sejtetnek abba a misztikus homályba, mely az írás keletkezésének problémáját körülveszi.

«King» Njoya, a szóban forgó bamumi néger király, — a ki melleleg, Frances Hoggan, egy angol orvos-doktor állítása szerint, rendkívül eredeti észjárású és szilárd jellemű em-

KIRÁLYVÁRO KÖZÖNSÉG AZ ANDRÁSSY-ÚT KEZDETÉN.

ber, — még az atya életében, — mindössze is tizenhat éves volt akkor a fiatal «herceg» — egy pár értékesebb könyvet kapott. Régi arab betűkkel voltak írva ezek a könyvek s egyik-másik haussai, vagyis szudáni néger kereskedő révén kerültek azok Fumbauba, az ország fővárosába. Njoya nagy gyönyörűségét találta ezekben a könyvekben, sőt bizonyos tiszteletteljes csodálattal tekintett rájuk, ámátor nyelvükből és szövegükből egy kukkot sem értett. Meg volt győződve, hogy ezeknek a furcsa betűknek papírra vetési módját nyilván nem is tudhatja senki más szerte az egész földtekén, mint csakis azok a furfangos emberek, kik e bizonyos könyveket Fumbauba hozták.

Történt azonban, hogy Njoya atya halála után ősei trónjára került. Királyi méltóságában egyszer-mászor alkalmat került megismerkednie fehérbőrű európai emberekkel is. És ezek megértették vele, hogy az írás mesterségét mások is, meg jobban is értik, mint azok az arabok, vagy a szudáni néger kereskedők. Ekkor nyílt meg a szeme s észrevette,

hogy a világ más részein többet tudnak az emberek, mint az ő népe; ekkor kelt benne az elhatározás, hogy kulturát csinál országának.

És Njoya, a néger király: gondolt merészet és nagyot. Királyi hatalmánál fogva kiemelt országát az eddigi alacsonyáságból, s mit elmulasztottak a századok, — majd feltaláló egy új, egy jó kameruni szótagos írást...

Elhatározása kivételére némileg sajátosságos, de nem alkalmatlan módot választott. Minden egyes katonájának, saját maguk nyelvén, több-kevesebb szót adott át ama kemény feladat kíséretében, hogy a rájuk bízott szavakra bizonyos megfelelő jeleket «hozzanak javaslatba». Találjanak ki minden egyes szó vagy kifejezés számára egy-egy külön írásjelet. Njoya király hadserege ilyenképen jó darabig állandóan írásjegyeken törte a fejét. És nem lehet mondanivaló, hogy ez egyenruhátlan néger hősök nem igyekeztek volna vitázni megfelelőni a nyakukba sózott feladatnak. Soha nem látott, fantasztikus írásjelek keltek életre a gypjas hajfűrtök alól s a kitűzött időre minden egyes katona beszovalgáltatta a rája bízott szavakat a «feltaláló» megfelelő írásjegyekkel egyetemben. És Njoya király, — miként az föl is tehető, — meg volt elégedve hadseregével.

Fejedelmi buzgósággal esett hát neki a beszovalgáltott óriási szó- és írásjegy-tömegeknek. Addig-addig gyúrta ezt a nyers anyag-halmazt, a míg egy szép napon megszületett belőle az új bamumi írás, mely jellegzetesség dolgában, — legalább Hoggan doktor azt mondja, — veszedelmesen emlékeztet a régi egyiptomi hieroglifákra. A bázeli misszionárius-társaságnak már irodalmi műve is van ezeken a megszületett ákombákomokon: kameruni misszionáriusa, Mr. Gouring megküldötte társaságának a «Miatyánk»-ot, Njoya-féle írásjegyekkel.

De az okos gondolkozású néger király ezzel még korántsem látja befejezettnek misszióját. Nem elég az írást feltalálni: azt mindenképpől népének közkincsévé is kell tenni. Saját királyi palotáját nyitotta meg a kultúra új forrása számára s e pillanatokban már napról-napra mintegy kétszáz alattvalóját tanítgatja állandóan az új írás művészetére, dicséretes türelemmel. És pedig ő maga, a király.

A szerencsés király nagyon meg van elégedve tálmányával s annak máris mutatkozó sikerével. Hogy azonban alkotása valami nagyon előbbre vinné az ottani szellemi állapotokat, alig hiszszük, — mert mire a királyi «találmány» nagysokára, valahogyan gyökeret ver Bamumban, Njoya király népét akkorra már diadallal keríti hatalmába a rohamosan terjeszkedő — európai kultúra.

Ez a találmány megkésített néhány ezer esztendővel.

Zsoldos Benő.

A DIADALKAPU AZ ANDRÁSSY-ÚT ELEJÉN.

A SPANYOL KIRÁLY BEVONULÁSA BUDAPESTRE.

ENA KIRÁLYNÉ MÁRIA ANNUNCIATA FŐHERCEGNŐVEL.

JÓZSEF FŐHERCEG ÉS NEJE, AUGUSZTA FŐHERCEGNŐ.

A SPANYOL KIRÁLY BEVONULÁSA BUDAPESTRE.

A HÉTRŐL.

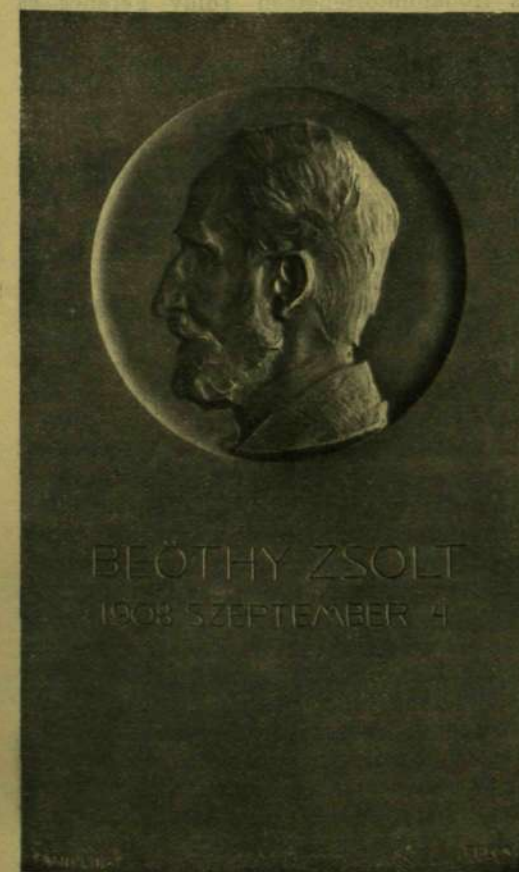
Erupció. Az időről szólva a legsűrűbben használt képpel *follyannak* szoktuk nevezni, pedig jönnek napok, a mikor inkább *tűzhányóhegyhez* hasonlít. Vulkanához, a mely néha csöndesen füstölög, máskor meg sok esztendő hosszáig még ezzel a jellel se árulja el, hogy a mindennapos élet kérgé alatt egyáltalában forrongana valami, de egyszer csak jön egy nap és — kitor. A hirnek öblös torkán sitergeve és dörögve árad ki az események forró látatömege és izgalomával elborítja a lelkeket. Torlóva repül és hömpölyög ki a kráterből mindenféle esemény: egekig csapó lángnyelv és apró meg nagyobb kődarabok. Az egyik históriát jelent, a másik csak — szenzációt. Az egyik a lelkeket rázza meg, a másik csak a kíváncsiság forró lapjára fröccsent egy pár csöppet — többnyire véresöppet, — de mindenik alkalmas rá, hogy izgassa az embereket és feszültséggel töltsen meg a levegőt. Természetesen nem mind egyforma jelentőségű és fajsúlyú, a mint hogy más vulkán kitörése is vegyesen szór a magasba rengeteg sziklatömböt és — homokot. Ime: a mult vasárnap huszonnégy órája is tisztára egy ilyen erupció képét mutatja. Bulgária új fejezetét indítja meg a maga történelmének. Ferdinánd fejedelem megüzeni a szultánnak, hogy nem vazallusa többé, hanem a független bolgár királyság csárja. — Magyar ország és Ausztria nagykövetei *Ferencz József* sajátkezü leveleit viszik Európa uralkodóinak, a melyekben Bosznianak és Hercegovinának a bekebelezéséről értesíti őket. Keleten fegyveres hadak és nehéz ágyuk dübörögve vonulnak a határookra. Ezek az erupció nagy sziklatömbjei: események, a melyek a história anyagába tartoznak. De a nagy tömbök mellett záporként omlanak a szűkebb és kisebb körű szenzációk kődarabjai is. Budapesten a szociálisták fölizgatott tömege revolverből sortüzet át a rendőrökre. Egy gonosz és beteglelkű némbor gyilkos szándékkal merényletet intéz a magyar szinpad egyik elsőrangú büszkesége, *Márkus Emilia* ellen,

BEÖTHY ZSOLT OTTHON.

azután öngyilkosságot követ el. — Máramaros-szigeten egy lelketlen tréfa és okatlan réműlet halottak és sebesültek vérével áztatja egy templom földjét. — *Pécsdén* egy álmos vasuti ör végetes tévedése vonatokat szalajt egymásnak és borzalmas katasztrófát okoz. És mindez a világesemény, helyi szenzáció és riasztó szerencsétlenség rövid huszonnégy óra alatt! Valóban az idő, ha egyszer alaposan munkába áll, egy nap alatt csinál annyit, hogy akár évekig bátran pihenhetne utána!

Az *uralkodás mestersége*. Nem az uralkodás művészetéről beszélünk, a melynek a történelem a hivatott kritikusja, hanem az uralkodás mesterségéről, a királyoknak, hogy úgy mondjuk *polgári foglalkozásáról*, arról a munkáról, a melyet egy uralkodónak kell végeznie, akár alkot ez az uralkodó a história számára valamit, akár nem. Azt mindennap olvashatjuk, hogy az uralkodói mesterség se nem könnyű, se nem kényelmes, de a tizezredik ember se hajlandó a lelkében rá, hogy ezt az állítást — komolyan vegye. Loyalis frázisnak veszik, a mely kijár az uralkodóknak, mint egy mély meghajlás. Pedig ha az ember egy kicsit figyelmesen könyveli el az eseményeket, hamarosan rájön, hogy ez a frázis — nem frázis. Most itt a szemünk előtt volt rá a bizonyosság. Nézzük csak végig a spanyol királyi pár látogatásának a programját. Szerda estétől csütörtök délután három óráig a vonaton volt. Husz óra hosszat utaztak. Igaz, hogy nem kényelmetlenül, de a legkényelmesebb utazás is — utazás. Ha nem is fárasztó, de nem is minden kimerítő erő nélkül való. A mint leszálltak, rögtön következett az üdvözlés szertartása, majd a bevonulás izgalma. Izgalmat irunk, mert hiszen a fejedelmeknek is vannak idegei. — Megérkeztek a várba, de lepihénésről szó se lehetett, mert alig pár óra mulva kezdődött az udvari ebéd. Az udvari ebéd után az udvari bál, a melynek a legnagyobb része talán az a néhány perc volt, a mi alatt a felső vendégek táncoltak. A másfél óra többi része fogadás és szakadatlan beszélgetés vagy ötven emberrel, a kiknek a legnagyobb

BEÖTHY ZSOLT DOMBORMŰVÉ KÉPMÁSA TELCS EDÉTŐL.

részét akkor látták először és a kinek mindnek kellett mondani valamit. A bál után a tea, a minek éjjel után lett vége. És másnap reggel fél kilenczkor már a templomban volt a törekeny, gyöngö fizikumu fiatal király, délelőtt öt látogatást végez, dében felköszöntőt mond a tisztí kaszinóban, azután végigné két muzeumot, megjelenik a Parkklubban, hat óraker az udvari ebéden tósztozik, onnan a *Karácsonyi Jenő* gróf báljára megy és éjjelég ott marad. Napközben egy óra hosszat még az utána küldött állami akták elintézésével is kell foglalkoznia. Ime: így *pihen* egy király, mikor nincs hivatalban, hanem vendégségben szórakozik! Bizonyos, hogy odahaza se telhetnek a napjai tétlenségben, mert hiszen állami ügyeket intézni, kihallgatásokat adni és reprezentálni ott is kell, mindig kell, minden királynak kell. Valóban az ember szinte hajlandó lesz elhinni a dús gazdag angol lordról szóló adomát, a ki mikor egy skandináv állam trónját ajánlották föl neki, ezt felelte:

— Köszönöm; nem vállaltok hivatal!

A *tósztok*. Azt lehet mondani, hogy a fejedelmi látogatások nagy és pazar látványosságának a *cselekménye*: a feköszöntő. Ha nem is az egész cselekménye, mindenesetre a *nagy jelenete*. Minden egyéb, ha még oly díszes, hatásos és grandiózus is, inkább csak előkészítése vagy körülütdelése annak a jelenetnek, mikor az aranyal borított fehér asztalnál a házigazda uralkodó meg a vendég uralkodó föl emelkednek és tósztoz formájában elmondják a világnak azt, a mit a találkozásuk okáról a világgal közölhetnek vagy közlendőnek tartanak. Nem mindenik tósztoz olyan tartalmú, hogy Klionak is föl kellene jegyeznie, de akárhánszor hangzott már el olyan is, a melynek — a história lapjain a folytatása. Van, a melyik csupa udvarias forma — hiszen ha a fejedelmek csinálják is a históriát, nem örökké csak históriát csinálnak, — de van

A BEÖTHY-ALBUM TÁBLÁJÁRA KÉSZÜLT EZÜST-FLAKETT PETRÁNYI G.-NÉTŐL.

BEÖTHY ZSOLT ÜNNEPLÉSE A NEMZETI MUZEUM DISZTERMÉBEN.

olyan is, a melyk eseményt mond, ha mással nem is, hát a hangjával, a melynek a főfokát finom barometerekkel méri a politikusok és diplomaták. Hogy a fejedelmi pohárköszöntők jelentősége nőtte vagy csökkent-e az idők változása és modernizálódása folyamán, erről nem érezzük magunkat illetékesnek véleményünk mondani: de azt a megfigyelést följegyezhetjük magának minden újságíróval szembe, hogy forma és terjedelmében az újabb esztendőknél a karakteréhez tartozott a rövidség, a kimérség, az egyéni lendület hiánya. Az ő temperamentuma és mindenben érvényesülését kereső erő egynépszerűsége szétfeszítette a régi kereteket és egyénibb színeket rakott a tartalomra. Olvassuk el a mostanában elhangzó fejedelmi felköszöntőket és menten láthatjuk, hogy a kezdetén — sikere volt. Az uralkodók tőszíjai terjedelmében is megnöttek, színből és lendületben is meggyarapodtak. Szárnyalóbbak és egyénibb zománczok, mint a melynek a régiek voltak. Egy-egy poetikussabb kép is helyet tud kapni bennük. Nem lehet tehát rámondani Vilmos császárra, hogy az esztetika egész területén ellensége lenne a modernségnek. Egy igen-igen előkelő műfajban ő maga is újító gyánánt szerepelt.

nem látta a londoni kiállítást, de azt mindnyájan tudjuk, hogy sok-sok ezer ember megnézte és legalább is — semmi bajuk se lett tőle. Sőt találtak benne érdekes, tanulságos és lekötő dolgokat. Már pedig, ha ez a kiállítás csak félig is olyan rettenetes lenne, mint a melynek itthon szidják és gúnyolják hosszú cikkekben, okvetlenül elhordatta volna mindjárt amegnyitása után a londoni rendőrség — közbotrány okozása miatt. Olyan szörnyűséges tehát mégse lehetett, mint a melynek itthon festették azok, a kiknek semmi részük nem volt a munkájában és a kikről valamennyiről az se bizonyos, hogy — látta-e csakugyan? — A spanyol király tiszteletére emelt díszkapu bizonyára nincs olyan, mint a diadalm a Tüleriák kertjében. De ezt nem is nyegvennyolozz órára csinálták, mint az Andrásy-úti kaput, a melynek az építésénél arra is kellett gondolni, hogy gyorsan el lehessen hordani és mégis megkritizálták olyan keményen, mintha évszázadokon át — kompromittálna bennünket a jövő előtt. Ez már, úgy látszik, nemzeti sajátosságunk. Óhatatlanul a gondolatunkba nyomul annak a rettenetes leposzkodásnak az emléke, a mely például az új parlamenti palotát egy rozoga vityillónak festette le a világ előtt, megjövendőlvén, hogy három hónap alatt össze fog omlani. De azért a «műmárvány» kibirta szerencsésen még ezeket a kritikákat is, sőt az Andrásy-úti gipszkapu se roskadt össze a súlyuk alatt.

BEÖTHY ZSOLT.

A mi egyenletlenkedő, pártokra, apró csoportokra, vetélkedő kotériákra szakadozott szellemi életünkben ritka dolog az az egyértelműség, a melylyel most, hatvanadik évfordulóján életének, Beöthy Zsoltot ünnepelték nagyszámú tisztelői és hívei. Öregek, fiatalok, férfiak, nők egyforma szeretettel vették körül s ez ünnepelésben elhallgattak az az ellenvélemény is, a mely majd mindig fel szokott hangzani, ha Beöthy valamely fontosabb irodalmi kérdésben hallatta szavát.

Beöthy Zsolt nagyon népszerű ember mindazokban a körökben, a melyek egyéniségevel közelebbi érintkezésben vannak. Szeretetre méltó modora, lényének melegsége, fiatalos lelkesedése, finom elméssége megnyeri számára a szíveket, széles körre kiterjedő tudása, csillogó dialektikája, szónoki forma-művészete pedig rendkívüli tekintélyt szerzett neki. Mindenesetre nem mindennapi egyéniség, arányai akkorák, hogy a mi középszerűségekkel szűfolt életünkben akarata ellenére is fel kellene tűnnie. Pedig ő nem keresi ugyan a feltűnést, de nem is búvik el előle, szereti a nyilvánosságot, az ünnepi alkalmakat, a nagy közön-

séghez szólást, a sok emberrel való érintkezést, szóval mindazt, a mit a reprezentálás fogalmában szoktunk összefoglalni. A ki annyi ünnepi gyülekezetre ragadt már magával ünnepi szónoklatok, felolvasások, tudományterjesztő előadások alkalmával, — most az egyszer passzív szereplője lett egy ünnepi gyülekezeten. Nem csoda hát, ha készséggel és örömmel ragadták meg ezt az alkalmat azok, a kik annyi szép órájukat köszönhetik neki.

Beöthy sokféle körében dolgozott és dolgozik a magyar kulturának; volt újságíró, középiskolai tanár, akadémikus, egyetemi tanár, tanügyi testületek és egyesületek vezére, de aligha csalódunk, ha azt hisszük, hogy főképp és első sorban íróknak tartotta és érezte magát mindig. S munkája, akár a szépirodalom, akár az esztetika vagy irodalomtörténeti tudomány köréből való, első sorban irodalmi formájával tűnik szembe. Életének igazi központja az irodalom, ezért járta be fogékony és kíváncsi szelleme a világirodalom minden magaslatait és mélységeit s ezért elevenül meg, ezért válik meleggé és lelkesé a gondolata, mely az esztetika elméletben kissé hajlik a formalizmusra, ha irodalmi művek fejtegetésére kerül a sor. Fiatalkori regényeiben nagy példákban nevelkedett, kiművelt ízlésű, finom árnyalatokkal jellemző íróként ismerünk meg; a magyar regényirodalom, a mely ép az ő fölléptekor, a hetvenes és nyolcvanas években igen siralmas állapotban volt, öröklé sajnálhatja, hogy Beöthy oly hamar elfordult tőle az irodalmi kritika és az irodalomtörténet felé.

Előbb még az esztetika elméletnél állapodott meg egy kissé. De itt is látni rajta, hogy az esztetika más területei, képzőművészet, zene érdeklik ugyan művészi alkatú lelkét, de csak arra jók neki, hogy megmélyítsék felfogását s elcsitítsék tekintetét az irodalom értésében és elemzésében. Nagy esztetikai munkája a tragikumról elméleti részeivel alig tett hatást irodalmunkra, mert már megjelene pillanatában is jóformán el volt avulva, de a benne elszórt irodalmi elemzések, pl. a mit Shakespeare-ről, Kemény Zsigmondról mond, ma is elevenek, frissek s akár elfogadjuk, akár nem, súlytalanoknak nem tekinthetjük őket. Lehet a nézetünk, a módszerünk, általános felfogásunk még oly ellentétes: észre kell vennünk, hogy itt művész-egynépszerűség lelkén keresztül látjuk az írók műveit. Nagyobb elméleti esztetikai munkája nem is került több a nagyközönség elé; részletesen kidolgozott esztetikája csak egyetemi előadásából ismeretes s e révén alapja lett a középiskolai tanárság esztetika képzésének, hasonlóképpen irodalom-elmélete is. A mit újabb kiadott, mind irodalomtörténet és irodalmi kritika.

Az irodalomtörténetben Toldy Ferenc és Gyulai Pál tanítványa. E két nagy emberünk munkájából táplálkozik ma is egész irodalomtörténeti tudásunk. Toldy gyűjtötte össze az anyagot; az utána jött nagyszámú kutatóknak már csak a kiegészítés munkája maradt a nélkül, hogy a Toldy kereteit ki tudták volna szélesíteni s az egész magyar irodalomról való képünket módosítani. Gyulai rendezte és kritikailag feldolgozta a Toldy anyagát, neki köszönhetjük irodalmunkról való érték-fogalmainkat, az ő ítéletei érvényesek ma is. Beöthy is Toldy anyagával és Gyulai érték-megállapításaival dolgozik. Legnagyobb arányú munkájában, a magyar szépprózai elbeszélés történetében jelentékeny kutató munkát is végzett, részben ismeretlen s nagyrészt kellő figyelembe nem vett emlékeit tárta és dolgozta fel a magyar prózai elbeszélő stílus kifejlesztésére tett régi kísérleteknek. Jellemző, hogy ebben a szoros tudományos koncepciójú munkájában is az irodalmi forma a fődolog, megállapításai, a távlatok, a melyekbe egyes írókat és műveket beállít, minduntalan felhívják ellenmondó kedvűket, de a mi benne irodalom, mint pl. a középkori kolostori élet romantikusan stilizált s meleg érzéssel színezett rajzai, ha történetileg nem is, de művésziileg igazak s ép ezért szépek és hatásosak. Az írók közül Zrinyi, Katona, Kemény Zsigmond, Jókai vonzották mindig legjobban s mindenek fölött Arany János, a kiról alig tud ellágyulás nélkül beszélni. Ha róla szól, érezni, hogy élete csaknem legfontosabb dol-

gának azt tekinti, hogy Aranyt ismerhette és élvezhette. Szónoki hangja lírai csengést kap a Toldi költőjéről szólván, szavai a ritmus szárnyán lebegnek. S ez a rajongó szeretete határozza meg az Arany utáni költészetről formált ítéletét: mindent ideáljához mér, az Arany-iskolát szeretné irodalmunk alapjává tenni s elkeseríti, hogy a fejlődés függetleníti magát Aranytól és új nyomokon halad tovább.

Az utolsó tíz év irodalmi vitáiba ő vetette bele a legtöbb kontroverziát okozott jelszót: a nemzeti sajátosságok kérdését az irodalomban. Egy pár példán maga is meg akarta mutatni, mik irodalmunknak azok a sajátosságai, a melyek mint egyént elkülönbötetik minden más irodalomtól. A mit ez ügyben eddig tett, az nyilván csak kezdet, az általános szempontok felállítására, bizonyára meg fogjuk még kapni tőle álláspontjának pontos és részletes kifejtését is. A vitát, a mely újszólván évről-évre megújul, addig nem is lehet befejezni, mert az eddig csak általánosságban felállított tételek sohasem vezethetnek sem kölcsönös megértésre, sem a kérdés végleges tisztázására. Beöthynek egész jellemrajza megvan a stílusában. Hullámozó, nagy izekben haladó mondati ritmikusan emelkednek és esnek, a színek széles töltökhöz terjednek szét. Szabatosága bámulatos, még az élőszóban is; nem ismerünk senkit, a ki olyan simán görögül, pontosan kiszámított mondatokban tudna beszélni. Bizonyos rhetorika jellege van beszédének és írásának még ott is, a hol nyugodtan értekezik; nem tud ünnepélyesség nélkül szólani. Ez teszi elsőrendű irodalmi szónokká, akadémiai és Kisfaludy-társasági beszédei a rhetorikai forma szempontjából valóságos példái ennek a műfajnak. A magyar nyelvnek, fordulatának, finomságainak egyik legkiválóbb ismerője, mindenre meg tudja találni a megfelelő szót s néha meglepő biztonsággal sűrít egyszerű formulába szétágazó fogalmakat. Stíljá annyira egyéni, hogy teljességgel utánozhatatlan, a kik az ő nyomán akarnak haladni, azoknál tűrhetetlen modorosságá fajul. A közvetlenségét feloldozza a szabatoságnak, de azért őszinteségét, gondolataiba vetett erős hitét s izgalma, benyomásokra fogékony temperamentumát kiérezni minden szava mögül.

Hatása az ifjúságra s különösen az iskolára igen nagy. A magyar irodalom történetét egy egész nemzedék tanulta az ő iskolai könyvből s az utána következő tankönyvírók mind függének tőle, az irodalom-tanárok túlnyomó része az ő tanítványa s az ő felfogásait visszahangozza. Mindenesetre szellemi életünk legfontosabb tényezőinek egyike, úgy egyéni súlyánál, mint követői nagy táboránál fogva. Egész életében kulturát csinált s ezért ünnepelése kulturánknak nevezetes eseménye.

SENTIRMAY ELEMÉR.

1835—1908.

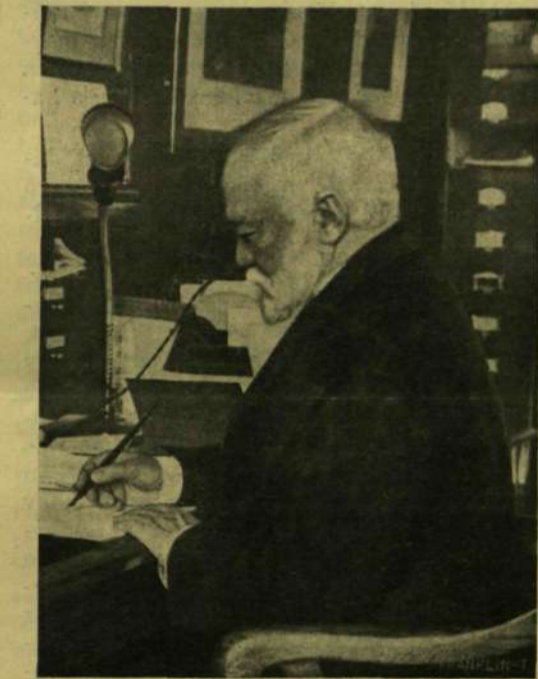
A régi nagy nóta-költőknek utolsója is meghalt, talán a legnagyobb valamennyi között. A magyar gentrynek egyik legszebb, legkedvesebb típusa, a nóta-kedvelő szállott vele sírba, csak hogy — csak úgy mint Simonffy Kálmánnál — eredeti alkotó és teremtő dalköltővé emelkedve és finomulva. Mikor fellépett, Budapest mulatása a cigányzenén kívül — nagyrészen zsidó-német volt, egy bécsi külváros éjjeli életének keletibb, tehát romlottabb mása; mikor ő és Blaháné elfáradtak, a mulató Budapest már magyarrá lett: kettejük nagy érdeme.

Mert Blaháné nélkül nem tudjuk őt elgondolni; a bűvös lant Szentirmayé volt, de a híres láda, a mely azokat országokra szőlőn elterjesztette, a Blaháné nótás ajka volt. Tóth Ede és Csepreghy utánzó irtak népszerűműveket, a melyekben az egyedüli elmulhatatlanok és hervadhatlan értékűek a Szentirmay Elemér nótái; pl. a melyeket a «Nótás Katá»-ba irt. Csupa bűbáj, csupa poézis; népköltészet és népzene, a mely egy nagy, istenáldotta tehetségben leszűrődik, megtisztul és örök-szépé finomul; zizeg a nádas «Tisza mentén hódvizi partján», «Fürjecske szól a búzában, pittyapaty, pittyapaty, pittyapaty!» és a hűvös nyári reggelen «Fehér galamb szállt alája» hogy a kedves kezéből búzát szedegés-

SENTIRMAY ELEMÉR.

sen. Az ő szövegeit idéztem, pedig a kristályosodó aranyként ráragadtott édes dallamokat kellene idéznem. A «Plevna nótát» («Ne menj el»), a toborzó ritmusúakat («Hogyha én a dalos madárt hallgatom»), a bánatosokat, a

Carnegie, a ki 960 millió koronányi vagyonát közöslakra szánta s 720 millió koronát már e célra fordított.

Rockefeller, a leggazdagabb emberek egyike, a ki könyvet irt arról, hogy az üzletember becsületes legyen.

vig csárdásokat, a gyöngyöden enyelgő négedeseket («Csongorádi kis barna»); de ki győzné mind elszámolni? Egy nagy dalköltő egyénisége oly kimeríthetlen, mint a természet maga és a lélek, a melyeket dalaiban visszatükrözött.

Vadosfai és Zsidi Német János a Dunántúlon született. Fiatal korában (nem 1863-ban, mint bemondása alapján művemben írtam, hanem már 1857-ben) kezdett nótaikat, különösen csárdásokat írni, de virágkorát a hetvenes évek elején érte el, a mikor mint nóta-költő a közismertté vált Szentirmay Elemér nevet kezdte használni. Nem is volt aztán sikere annak a népszerűségnek, a melyben Blaháné nem énekelte az ő csodaszép nótáiból. Költői ereje idősebb korában is csak mennyiségre lankad, de nem minőségére. Mikor pár év előtt működését méltattam, levelezésbe lépett velem és beküldte legújabb nótaikat; nem érzett azokon az öregség, friss volt az, mint a májusi gyöngyvirág; egy örökifjú kedélynek dalos megnyilatkozása.

Körülbelül 400 nótája mindig fog élni; bár testét eltemették, ez mégsem halál; búcsúnk egy testtől és üdvözlünk egy halhatatlant. Dr. Fabó Bertalan.

A POZSONYI DÍSZKÚT.

A renaissance művészet tudvalegőleg a XV-ik század közepén jelent meg hazánkban; kihatásai sokkal korábban érvényesülnek, mint bárhol másutt, az Alpeselek innen eső országok bármelyikében. Ezt azon politikai és kereskedelmi összeköttetésnek tulajdoníthatjuk, a mely hazánkat Olaszországgal Mátyás király és a szépséges Beatrix házassága révén egymáshoz fűzte. Ezen viszonynak köszönhető, hogy a két ország közötti szellemi közöség nálunk egyszerű kulturálat teremtett, a már virágzó olasz renaissance művészetnek nyitva meg kapuit.

Az új művészet varázsa alatt kifejtett tevékenység mellett is aránylag kevés szobrászati alkotásaink száma, melyek Mátyás korából máig fennmaradtak.

A szobrászat, a mely az előbbi évszázadokban az épület külsején kereste feladatát, most ennek belsejébe vonult s historiánknak legfényesebb neveit viselő férfainak síremlékeiben, epitaúumokban, czimereken, pasztoforiumokban, számos oltárokban és egyházi stámmokban találta meg érvényesülésének feltételeit.

Azonban a mily szépen fejlődött szobrászatunk, a mohácsi vést követő szomorú korszakok egy csapással megsemmisítik a szép auspiciumok mellett virágzásnak indult művészeti alkotásainkat. Mindaz, a mit Mátyás uralkodása a képzőművészetek terén alkotott, igen kevés kivétellel elpusztult.

Ennélfogva renaissance korabeli művészetünkön egészen hű képet nem alkothatunk magunknak; az egykorú feljegyzések, krónikák kevés tájékozást nyújtanak erre nézve. A humanisták magaslatú díszesítet pedig a legnagyobb tartózkodással kell fogadnunk.

Épen ezért kétszeresen fontosak azok a műemlékek, melyek az évszázados zivataros idők folyamán mai napig ép állapotban fennmaradtak.

Vesztéseinknek nem csekély kárpótlásául egy értékes szobrászati alkotást hagyott meg a sors számunkra, a melynek művészi becését még fokozza az a körülmény, hogy a lehető legjobb karban maradt reánk s ez a pozsonyi városához terén álló díszkút.

A kút alsó medenczéjének gyengén hajlított nyolcz oldalát egy-egy művészesen faragott álarcz díszíti; a medenczéből kiemelkedő ízlésesen tagozott száron csészealakú, ugyancsak vizet lövellő mascaronnokkal motivált kisebb körmedence nyugszik, melynek közepéből kagylókat tartó négy gyermekkaryatid és feliratos kocza emelkedik, fölötté Pozsony város czimerevel, a mind a négy oldalát díszítő talapzat tetején II. Miksa király páncélos és sisakos alakja áll, karddal és földre támasztott czimere pajzsával.

A hivatott mesterre valló renaissance, de némely részletében naturalisztikus motívumival a barokk ízléshez közeledő szobrászati

A POZSONYI VÁROSHÁZ TERÉN ÁLLÓ DÍSZKŰT.

alkotás úgy dekoratív kompozíciójával, a hatalmat és bátorságot kifejező impozáns főalak harcias tartásával, valamint a mosolygó arcu amorettek gyöngéd formákkal egységes csoportban olvadnak egymásba. Közvetlen hatása karcsú és elegáns silhouetjével formai és technikai befejezettségénél fogva monumentális. Készült Miksa király koronázásának emlékére 1572-ben, a mint azt a főalak alatti négyoldalu talapzaton levő latin felirások is igazolják, melyek magyarul így szólnak:

Legszentségebb II. Miksa Emil római császárt, Csehország királyát, Ausztria főherceget, Magyarország királyságának koronájával megkoronázták Krisztus 1563-ik évében, szeptember hó 8-ik napján. Pozsonyban felavatva, utas, mindön ezen forrásból felüldsz, gondolj arra, hogy kérjed a királynak és Magyarország birodalmának szerencsését, a kuttak állandó fennmaradását. Azután egészséggel távozz!

Oh miért tündökölöz bokor oroszlánja ősi diademával? Oh római sasok, miért vándoroltatok a japid Istenhez? Ki hozott titeket Pannoniának szeját, Püsojával ékeskedő városához? Új király Miksa Emil. Ezt követi három dolog, még egy teljes éve sines, hogy jogart adott. Nagyobbakat is fog adni a háromszemélyű egy Isten. Alapítva az Úr 1572-ik esztendejében.

Maesa, királyával vig diadalait járja; ujong a berek az új király szeretetétől. És a Száva, Dráva és a Dunával a Tisza egyenlően énekelnek királyukhoz méltó költeményeket. Ezen folyóknak szeliden parancsol Miksa. Oh vajha Eufiat és Ganges vizeinek is. Alapítva az Úr 1572-ik esztendejében.

Oh hatalmas leánya Károly hatalmas császárnak: Mária! És ki a császártól nemzett császárnak lettél adva házassági frigybe, mint a szent forrásunk Nymphája, dicső császárral védjed a tiszta folyadékot, hogy titeket az álmat hozó morájjal dicsőítsen...

Alapítva az Úr 1572-ik esztendejében.

A dicsőséges mult nem kevésbé dicsőséges maradványának alkotómestere, Lutringer András németvári szobrász ezzel oly mesterművet hozott létre, melyet úgy technikai, mint tartalmi szempontból legérdekesebb szobrászati emlékeink közé kell soroznunk.

Myskovszky Viktor.

A KIRÁLYOK.

REGÉNY.

(Folytatás.)

Irta Jules Lemaitre. Francziából fordította Schöpflin A.

XIV.

Meleg, majdnem nyári nap ragyogta be október elsejének reggelét. Egyetlen felhő sem volt az égen: nem lehetett esőre számítani, a mely végzetes szokott lenni az utcai mozgá-

makra s jó segítőtársa a kormányzóknak, tüntetések napjaiban. Az ég a tüntetőkkel tartott. Hermann örült ennek: a próba, melyet megkísérlett, így annál döntőbb.

Egyedül volt dolgozószobájában. Egy segéd-tiszt volt a szomszéd szobában a telefonnál. Az első hírek megnyugtatóan hangzottak. Több mint tízezer munkás gyűlt össze a gesztenyefák terén, zavar nélkül, alig kiáltva egyet-egyét. És lassan, sűrű sorokban kibontakozott a rengeteg hosszú menet.

Nagy csend borult a királyi palotára. Semmi zaj nem hallatszott sem a boulevardokról, sem a még elhagyottabb rakpartokról. Hermann ez nyugtalanította. A nagy tenger-zúgásra gondolt, a melyet a tömeg kétségkívül hallatott odalenn és a mely pillanatról-pillanatra közeledik s a melyet még nem hallani, de majd meghallani egy perc múlva. A csend nyomasztotta őt, mint a vihar közeledése. Nagy lépésekkel, idegesen járt föl s alá. Szeme néha találkozott ösének, II. Hermannnak mozdulatlan és sötét tekintetével. Úgy tetszett neki, mintha ironikus és rosztaló mosoly játszana a rettenetes ős ajkán. Aztán szembe nézett vele. Nem, a dicső ő nem mosolygott. A herczeg ellenséges figyelemmel vizsgálta ezt a szigorú és kemény szájat, ezt a halántékán sajtászerűen nyomott homlokot, a ragadozó állkapcsokat. És büszke, kihívó gyönyöre telt benne, hogy a mit ő tesz, gyűlöletes és érthetetlen lenne a zordon ősnek, ha ez fel tudná emelni a karmelíták kápolnájának köveit, a melyek alatt már ötszáz év óta pihent, — hogy ő mert először megtörni egy ugyanannyi százados hagyományt, és ő, a királyok fia, meghazudtolta az emberi könyörtelét nevében a királyok egész sorozatának könyörtelen és hamis bölcsességét...

Majd leült, elővett zsebéből egy levelet, kibontotta és elolvasta a végét egy igazhívó kifejezésével, a ki valami szent szövegen elmélkedik.

— Igen, gondolni fogok önre, nemesak úgy, mint más napokban, hanem több aggodalommal. Nagyon jól tudom a gonosz tanácsokat, melyeket a politikusoktól kap; de úgy-e, hogy nem hallgat rájuk? Lehet, hogy ezek közt a szegény emberek közt csakugyan vannak gonosztevők és nagy számmal tudatlanok, de sokkal több köztük a szerencsétlen. Ne féljen tőlük, ön, az ő barátjuk. Tiltsa meg, hogy provokálják őket, hogy elhíreszteljék az elnyomás előkészületeit, mielőtt még tudnák, lesz-e elnyomni való és én esküszöm, hogy nem fognak rosszat lenni. A tömeg lelke nagylelkű az iránt, a ki nagylelkűen bánik vele. Fűzze magához azzal, hogy bizalmat mutat iránta. Gondolja meg, fenség, hogy ha Jézus szegényei közül, a kik jők és a kik igazságtalanul szenvednek, csak egy is megöletik ön által, természetes oltalmazójuk által, és pedig azért, mert kikiáltották nyomorúságukat! Nem, ezt a gon-

dolatot nem tudnám elviselni! Szerelmünk nevében, ne ontsd a szerencsétlenek vérért!... — Ah, Frida! Kicsi Frida! Ime, az én útravalóm, — mormogta Hermann. Megnyugodott, bizni kezdett, mintha ezekből az ártatlan és szerelmes szavakból végtelenül édes biztonság áradt volna feléje.

XV.

— Szabad egy szót szólni neked? Ottó lépett be, szemelláthatóan izgatottan. De örökös könnyűvérű mosoly rajta maradt rőt bajuszán.

— A pillanat nincs a legjobban megválasztva, — mondta Hermann.

— Az ember nem beszélhet veled akkor, a mikor akar. És különben... azt akarom neked mondani... nem válogathatok a pillanatokban... Egyébiránt, ma vagy máskor... A mi engem illet, én bizony nyugodt vagyok.

— Látom. — Igen, ámbár te nem sokat teszel arra, hogy a békés embereket megnyugtass. Ezt szemrehányás nélkül mondom. Isterem eszméidet. Te azt képzeled, hogy a te tizenkét vagy tizenöt ezer proletárod szépen megteszi sétáját és csak nem kell bántani őket, akkor veszteg maradnak. Ebben én nagyon kételkedem.

— Lássuk, miért? — Ez nagyon egyszerű dolog. Két eshetőség van: vagy te látsz helyesen, a mi lehetséges és minden békésen folyik le, vagy pedig tévedsz és akkor azt fogod tenni, a mit te előttd tetted: védeni fogod magad, csak egy kissé később, kissé több lesz a betört fej, mintha azonnal védted volna magadat. De hisz az egyre megy. Az utolsó szó a miénk lesz ez alkalommal még és majd még néhány más alkalommal is, mert egyelőre mi vagyunk az erősebbek; úgy értem, hogy mi és a mi jó nemességünk és kitünő polgárságunk. De nyilvánvaló, hogy nem sokáig lesz így, de a gépezet így is eltart addig, a míg mi. A mi engem illet, én nem is kívánok többet.

— Bátor lélek vagy! — Nem vagyok szentimentális. De beszéljünk az én ügyemről. Mondtam neked valamit a minap.

— Arról a bánya-koncesszióról? — Igen... Issachar báró nagy összeget adna.

— Hogy értsem ezt? — Uram Isten, ez csak elég világos!

— Hogyan? Nekem ajánl pénzt? — Nem azt mondom. Neked jogod volna nem tudni róla. Minden körülmények közt megvolna a módja... Az idők nehezek. A koronás fők szűken vannak zsebpénz dolgában. Azt hiszem, Vilhelmina sem nagyon banná... az ő jótékonykezéjaira... Elvégre három millió nem csekélység.

— Fölösleges folytatnod, tudhatod. — Miért?

— Fölösleges folytatnod, tudhatod. — Miért?

— Fölösleges folytatnod, tudhatod. — Miért?

— Fölösleges folytatnod, tudhatod. — Miért?

— Fölösleges folytatnod, tudhatod. — Miért?

— Fölösleges folytatnod, tudhatod. — Miért?

HORVAI JÁNOSNAK A KÁLVIN JÁNOS EMLÉKÉRE HIRDETETT GENFI NEMZETKÖZI PÁLYÁZATON HARMADIK DÍJAT NYERT MŰVE.

— Nem érted? — Nem. — Igaz is, hisz te nem értheted meg, — mondta Hermann vállat vonva.

Ottó összeráncolta homlokát és a szemegonosz kifejezést lelt.

— Csak nem beszélsz komolyan, Hermann? Mit vehetsz szemére a bárónak?

— Semmi szavam nincs ellene. De nem akarom, ez az egész. Azt tartom, hogy ebben az ügyben a föld tulajdonosainak van joga a tulajdonjoghoz és miután garanciákat nyújtának...

— Kevesebbet, mint a báró. Neki hatvan-ezer hektár erdeje van Alfániában. Neki köszönhetjük Marburg közüti vasútját.

— Jobban mondva ő köszönheti nekünk. Elég baj. A magam részéről azt hiszem, hogy van neki elég más módja, hogy gyümölcsöztesse félmilliárdját és hogy a mai pillanat, a mikor a szociális kérdés ki van élesedve, nem alkalmas arra, hogy kiváltásokat adjunk azoknak, a kik máris nagyon gazdagok. Okaim nyomósak, a mint láthatod.

— Tudnék erre sok mindenfélét felelni s közbe okos dolgokat is. De nem vesztegetem időmet. Ma rossz kedved van. Majd beszélünk még a dologról. De hallgass meg: kissé kellemetlen helyzetbe juttatsz a báróval szemben. Reményeket kelteztél benne. Minden esetben azt tartom, tartozunk neki egy kis kárpótlással.

— Kárpótlással? Miért? — Azért, a mit a te visszautasításoddal veszít.

— Mit veszített az én visszautasításommal? — Ugyan, hát azt, a mit kért tőled.

— Micsoda logikád van! — Végre is kissé le vagyok kötelezve Issachar bárónak. És ha nem volna is más ok, mint hogy engem kiments a zavarból... azt hiszem, már csak azért is tehetnél valamit a kedvéért, a mivel meg lehetne békíteni és mindenekelőtt, a mi bizonyítékul szolgálna számára, hogy én törődtem az ügyével. Gondold meg, hogy a báró hatalom és veszedelmes volna belekötni. Különben is, egy semmi-ség is kielégítő, a megbecsülésnek egy egyszerű jele, a mely neked nem kerülne egy garasodba se.

— És mi az? — Ottó hanyag hangon mondta ki: — Hát... a Kék Sas-rend nagyszalagja.

— A Kék Sas-rend nagyszalagja Issachar bárónak? — Uram Isten... — Mik a jogzimei? — Hát... a pénze.

— Ez minden? — Mit akarsz egyebet? Ezt is visszautasítod? — Oh igen, visszautasítom.

— Nem vagy valami szeretetreméltó. Jobbnak hittelek. Mi panaszod van ellenem?

— Tudni akarod? — Halljuk hát. — Nos, az a bajom, hogy az a gondolat, hogy ily módon a te bűntársad legyek, borzalommal tölt el. Akarod, hogy megmondjam, márt jöttél te most koldulni annak a szegény Issachar bárónak az érdekében? Azért, mert ez a zsidó a torkodat szorongatja, tiédet, a vérbeli herczegét. Azért, mert te több mint tizenkét millióval vagy neki adós és mert ő azt hiszi, eljött a leszámolás ideje. Azért, mert épen ma reggel is fogadtad a megbizottjának látogatását, a ki elhozta neked végső számításait. A hálátlan nem emlékszik már arra, hogy kedves barátod volt, hogy viszonzásul azért a megtiszteltetésért, hogy a vendége voltál, te beérted kétezer louis-val minden este, a baccaránál. Igen, ez meg volt szabva, mint a kottában. Most azt találja, hogy ez nagyon drága, kivált, ha hozzászámítja azokat a kis összegeket, melyeket kegyeskedtél kölcsönvenni tőle. Úgy találja, hogy a te barátságod dicsősége nem ér ennyit és hogy ő húzza a rövidebbet a vásárral. És most rászorit, hogy fizess meg neki, akárhogy is. Ugyan szép kis herczeg vagy! Szegény feleséged, a ki ezalatt úgy él, mint egy rab, lestújta a szegénytől és fájdalomtól, itt zokogott a minap, mikor rólad beszélt. Te oly örülten és brutálisan éltél vissza mindennel, hogy most már olyan izgalmat kell keresned, a melyek a közönséges alattvalókat a börtönbe juttatják. Azzal kezdted, hogy utcai nőkket és cselédekkel addad össze magad és áruhában jártad a csapszékeket. De később már ez nem volt elég. A rendőrségnek egyik foglalkozása, hogy vigyázzon rád. Nem, nem fogom megfizetni a zsidódnak a te bűneid árát. A királyság nem rablófélszék!

Ezek a szavak úgy zuhogtak Ottóra, mint megannyi pofon. Sápádt volt, szemtelen mosolya egy pillanatra elhalt, az ajka kissé remegett.

— Mit akarsz? Mikor az ember unatkozik! És ha te tudnád, hogy én mennyire unatkozom! Egyébiránt tudtadra adom, hogy a mit te most mondtál nekem, az nagy túlzás. De hát ha már mindent tudsz és még valamivel többet is, szabadíts ki ebből a bajból. Láthatod, hogy ha szóltam neked, azért szóltam, mert nem volt más mentésem. Hova legyek?

— Rendezd magad. Adj el egy kastélyt. A grotenbachi kastély személyes tulajdonod. — Túl van terhelve adóssággal, szegény Hermannom.

— Köss barátságot valami más bankárral. — Tehát nem akarsz értem semmit tenni?

A Minnesota államban, Amerikában pusztított erdőégés károsultjai számára felállított könyha.

Figyeld meg, milyen türelmes vagyok. Elvégre is az öcséd vagyok, és ha ez neked megad bizonyos jogokat, hogy például kellemetlenségeket mondjak neked, azt hiszem, egyúttal bizonyos kötelességeket is ró rád.

— Eh, mit tesz az, hogy az öcsém vagy? Mintha je jelentene valamit köztünk! Szeretjük valaha egymást? Ismertük-e egyáltalán egymást? Talán nem tudom, hogy te gyűlölsz engem?

— Én? — Ebben a pillanatban zavaros nagy zaj keletkezett odakinn. Kétségkívül az elkésett csoportok voltak, a melyek siettek, hogy a tüntetőkhöz csatlakozzanak. A két herczeg odafigyelt, a kiáltások megkülönböztethetők lettek.

— Hallod, — mondta Hermann, — mit kiáltanak ezek az emberek? — Nem.

— Ezt kiáltják: «Éljen Ottó herczeg!» — Ugyan? Isten ügye igaz!

Attól fogva, hogy nem volt már várnivalója bátyjától, Ottó visszanyerte természetes modorát és nagy testét lóbázva, kezét nadrágzsebébe mélyesztve, így szólt:

— Mit tehetek én erről? Ez nem lázadó kiáltás. Ha én volnék az idősebb és te az öcsém, azt kiáltanák: «Éljen Hermann herczeg!» Ez világos, mint a nap.

— Tudod, ki fizette meg őket? — Én semmi esetre, arra nem vagyok elég gazdag.

— Igenis te! És te ragasztattad ki a plakátokat a városban, a melyeket ma reggel le-téptem s a melyekben beárulnak engem a népnél, hogy kétszínű játékos játszom, liberális vagyok nyilvános nyilatkozataimban, de titokban a reakció szövetségese. Ne tagadd, bizonyítékaim vannak.

— Micsoda bizonyítékaid? A túlbuzgó rendőrök jelentései? Azért monddó mindezt, hogy felmentsd magadat az alól a csekély sziveség alól, a melyet kértem tőled. Nincs igazad, Hermann; biztosítalak, hogy nincs igazad.

— Ide hallgass, — mondta Hermann.

A szomszéd szobában megszólalt a telefon. Két vagy három másodperc telt el, a két herczeg hallgatott. A segéd-tiszt bejött és meglátva Ottót, habozott egy pillanattal.

— Beszélhet, — mondta Hermann.

A tiszt a jelentést tevő katoná egyhangú és személytelen hangján elmondta a közlést, a melyet kapott:

— A tüntető tömeg tíz és fél óra tájban indult el. Körülbelül tizenkétezer ember; néhány száz asszony és gyermek. Kezdetben nagyon nyugodtak voltak. De egyszerre a Szent Péter-rakpart sarkán Latanief Audotia kibontotta a fekete lobogót.

— Megint ő! — mormogta Hermann.

Ottó arca földerült. A tiszt folytatta:

— Elvették tőle. Dulakodás támadt, komoly következmény nélkül. Audotia, a ki ellen-állott, az örségre vitték, két-három sztrájkoló munkással együtt. A tömeg folytatja útját, látszólag békés, majdnem hallgatag. Marburg katonai parancsnoka azt mondja, hogy ez a némaság nem sok jót jósol. Azt hiszi, hogy nem sok fáradsággal széjjel lehetne oszlatni a tüntetőket abban a pillanatban, a mint a Szent Gábor-híd fejéhez érnek. Mik a királyi fenségéd parancsai?

ÖTSZÁZEZER ANGOL TŰNTETŐ, A KIK NEM CSINÁLNAK ZAVARGÁST.

OSEND A FÖLDEKEN.

— Ugyanazok. Hagyják őket békében. A segédtsízt visszavonult.

De Hermann nem volt már annyira nyugodt. Mindig ez az Audotia! Egyszerűen retentessé válik ez a szent asszony. Igaz, hogy az incidensnek elejét vették és kétségkívül nem lesznek következményei. Mégis, holott az előbb még úgy bizakodott, miért szorongatja most az aggodás Hermann szívét?

Hátat fordított öcsésének; de érezte maga mögött a nagy orrát, a szürös szemét, Ottó egész egyéniségét, a mint gonoszúl gúnyolódik vele. Hirtelen mozdulattal visszafordult: — Mi nevetni valód van?

— Arra gondoltam, — mondta Ottó, — hogy te tehetsz, a mit akarsz, a vége mégis akarva, nem akarva az lesz, a mivel kezdened kellett volna. Eredj csak, nekem meglesz az a pompás élvezetem, hogy látlak, a mint belelövetsz abba a jó népbe, melyet oly nagyon szeretsz és a melyben oly nagyon bízol.

— De az szörnyűség, a mit mondasz! — Mennyiben? Csak konstátalom a tényeket. Kik akarsz megtevesztetni? Azok az érzések, melyekkel kérkedel, ellentétesek a hivatásoddal. Ha igazán érzed őket, vagy ha képes volnál levonni a végső következményeiket, csak egy tennivalód volna: az, hogy menj. De te nem mégy. Itt fogsz maradni, hogy védj minket, — puskalövessel is, ha kell, — és le fogod mészároltatni ezeket a szegény ördögöket, a kik közt kétségkívül van egy pár derék ember is. Mert te nem tehetsz egyebet. Hogy így meghasonlasz ellenmondásaidban, az lesz az én első bosszúm, az enyém, a ki nem csinállok frázisokat és nem törődöm sem igazsággal, sem könyörületességgel. És aztán... várni fogok. Nyugodtan beszéllek veled, szokásom szerint. De te az imént olyan dolgokat mondtál nekem, a melyeket nem mondhat boszúlatlanul senki, még te sem. És figyelmeztetek, hogy meg fogok rólok emlékezni.

— Helyes, — mondta Hermann, — ráismeretek öcsémre.

(Folytatása következik.)

SZLÁNYI LAJOS KÉPEI.

A szolnoki művész-telep jónévv triászából: az Olgay-Mihalik-Szlányi-triászából Olgay mutatkozott be elsőnek a Nemzeti Szalonban. Egy évvel utóbb Mihalik mutatta be gyűjteményét az Urániában. Most Szlányi számol be művészetének fejlődéséről gyűjteményes kiállítás keretében. Ő a Múcsarnok termeibe került.

Van valami stílus ebben az elhelyezkedésben. A három gentry-piktor között — a hogy a műterem-zsargon Szlányiékát nevezi — Olgay a legharciasabb s mikor a Szalonban bemutatkozott, akkor még az ifjú egyesület s a modernség harczosa volt. Viszont Szlányi

legtovább húzotta a Múcsarnok hagyományaihoz s legtovább áldozott ama bizonyos barna, műterem-levegőjű festési módnak, mely ellen az impresszionisták a világos festés jelszavával harczba indultak. Épen azért a közönséget némi meglepetés éri, végigfutván a Szlányi gyűjteményét, mert a kétszázal több kép közül legalább kétharmadrész azt látszik bizonyítani, hogy a művész is teljesen átpártolt a plein-airhez, szakítva eddigi stílusával. Legszínesebbek, legvilágosabbak, legnaposabbak ugyanis épen legutóbbi munkái: az utolsó től s az ideai tavasz alkotásai.

Ha Szlányi irányváltoztatása nem ment is végbe valami forradalmi módon, még ennek az ő csendes fejlődésének is vannak külső okai: a kor szellemének ellenállhatatlan ereje csak részben befolyásolta. Művésziünk ugyanis, a ki mintegy tizenöt éves festői pályafutása alatt legszívesebben a magyar tájak festőiségét igyekezett visszaadni, az utóbbi időben a kultúrreform támogatásával ismételt hosszabb időt töltött Angliában, különösen Skótszországban. A skót tájak sötét, borongós hangulata azonban — míg ott színlátását a komolyabb tónusokhoz hangolta — idehaza viszont rávezette arra a különbségre, mely

SZÉLMALOM.

SZLÁNYI LAJOS FESTMÉNYEINEK KIÁLLÍTÁSÁRÓL.

a mi Alföldünk s az angol vidék jellegét oly szembeeszköden ellentétessé teszi. Csak a mikor hazajött, látta meg: mennyi szín bujkál a poros szolnoki levegőben, melyet ő azelőtt sívárnak, szürkének, szintelennek látott. Csak idehaza figyelte meg, hazatérte után, a mi jótékony napunk csudás felbontó erejét, melynek nyomán valóságos színorgiák ülnek diadalmi játékok a tavaszi réten s az őszi bozótok között. S mivelhogy lelkiismeretes művész módjára mindig künn dolgozott a természetben, újabb vásznaira nem is kerülhetett más, mint a mit a szabadban immár fejlettebb látóidegeinek felfogniok adatott. Így lett Szlányiból is a színes, világos festés harczosa katonája.

Nyugodt vérmérséklete, egészséges naturalizmusa s a szertelenségűl irtózó komoly ízlése persze megővta Szlányit itt is a túlzásoktól, mint a hogy visszatartotta előbbeni korszakában is attól, hogy belefúljon abba a barna szoszba, melylyel a műteremben festők képeiket azelőtt oly szívesen öntötték végig. Egyenruhátatni nem hagyta magát; művészi egyéniségét igyekezett érvényre juttatni mindig, mindenféle iskola festési modorán, vagy modorosságán belül is. Akár a londoni Hyde-parkot festi, akár a zagyvamenti topolyafákat, nem juttat eszünkbe egy bizonyos skót festőt, avagy egy bizonyos szolnoki kollégát, a kiknek hatását rája olvashatnók; képei csak annyit árulnak el, hogy a skót síkság s a magyar alföld hatottak rá; nem a mások meglátásai, hanem a maga érzései után igazodott. Ezért hatnak úgy a dolgai, mint őszinte gyónások, melyekben a természet iránt való csendes, de mélyes szeretetét vallja meg nekünk egy egészséges művészember, a kinek természetimádásában tán kevesebb a szenvedélyes hevülés, de annál több a magyar parasztnak a rögöz való szívós vonzódása.

A művész még fiatal ember — csak most ért el férfikora elejére — s így fejlődése aligha érte el még tetőpontját. Azonban már az is, a mit ezzel a kiállításával nyújt, több az ígértnél s eddigi munkássága után is bizvást az első sorokban illeti meg a hely azok között, kik a színek és vonalak nyelvén éneklük a magyar föld szépségeit. S ha újabb alkotásai, azok, melyeket ismételt külföldi útja után festett idehaza, jobban a szívünkhez szólnak, ez csak megerősít bennünket ama meggyőződésünkben, hogy a magyar művész tanulhat — és tanuljon is! — a külföldön, a fejlettebb kulturájú nemzetektől, de erőssé, nemzetivé — s a mi ezzel majdnem mindig egyet jelent — egyénivé csak a magunk levegőjében izmosodhatik.

LASKER MARADT A VILÁGBAJNOK.

A múlt hét vége felé fejeződött be az a versengés, a mely a körül folyt, hogy a sakközös világbajnoksága kit illet meg, *Laskert*, az eddigi Champion of the World-ot, avagy dr. *Tarrascht*, a ki azt Laskertől elvitatni igyekezett.

Lasker a világbajnoksági címet úgy szerezte, hogy a régebbi világbajnokot, *Steinitzet* két mérkőzésben egymásután legyőzte s ezzel joggal nevezhette magát a sakközös világbajnokának.

Azóta, hogy ezt a büszke címet viseli, nem akadt senki, a ki kétségbe merete volna vonni, hogy őt ez a cím megilleti. Egy időben szó volt róla, hogy *Maróczy* fog vele megmérkőzni, de ez abban maradt. Azután jött létre a *Tarrasch*-sal való mérkőzés, a mely hosszas küzdelem után azzal az eredménnyel végződött, a mely előrelátható volt: a mérkőzésben, a mely mind a két részről igen erőlyesen és minden képesség latbavetésével folyt, Lasker maradt a győztes. Összesen tizenhat alkalommal mérköztek össze az ellenfelek, a míg a match föltétele bekövetkezhett. Az volt ugyanis kikötve, hogy a mérkőzésnek az lesz a győztese, a ki előbb nyer nyolcz játszmát. Ez a föltétel Laskerre nézve következett be, de addig, a míg ezt elérhette, *Tarrasch* is nyert három játszmát, őt párti pedig eldöntetlenül végződött.

Lasker mostani győzelme imponáló és nevezetes; és a győzelme értékét még emeli az a körülmény, hogy ezt a matchet megelőzőleg évek hosszú sora óta elzárkózott a nyilvános szerepléstől, a minek folytán azt lehetett volna hinni, hogy rutinja kissé megkopott és nem fog olyan erővel küzdeni tudni, a melytől vární lehet. Azonban nem így történt; legyőzte dr. *Tarrascht*, a ki a mostani sakkmeisterek közül körülbelül a legszámottevőbb ellenfele a világmesternek és azonföld még az az előnye is megvan a német mesternek, hogy nagyon szívós természetű és ennél fogva könnyen elbírja a match fáradsalmait.

Lasker mostani győzelme fényes bizonyossága az ő fensőbbes játékmodjának, a mely kétségben kívül föltötte áll minden mostanában szereplő sakkmeisternek.

Azonban az, hogy *Tarrasch* vesztes maradt a mérkőzésben, még nem jelenti azt, mintha az eddigi sakkmeisteri mivolta elhomályosodott volna; sőt ellenkezőleg: az ő kiváló képességeiről való véleményeket csak megerősítette ez a mostani szereplése. Azt, hogy *Tarrasch* le fogja győzni Laskert, csak a túlságosan sovíniszta németek merték emlegetni, és talán ők sem gondolták ezt komolyan. Azzal körülbelül mindenki tisztában lehetett, hogy Lasker diadalmasan fog kikerülni a mérkőzésből, itt csak arról lehetett szó, hogy milyen mértékben fog megnyilvánulni az előbbre valóssága.

Most, hogy a mérkőzés véget ért, meg lehet állapítani, hogy mindkét fél kiérdemli a teljes elismerést, mert hiszen mind a kettőnek azoknak mutatkoztak, a kiknek őket eddig a sakközös világ tartotta. *Lasker* beigazolta, hogy nálánál kiválóbb sakkmeister mostanában nem akad, *Tarrasch* pedig bizonyosságot tett arról, hogy mindenképen méltó ellenfele a világmesternek.

FÉNYFOLTÓK A PÁZSITON.

Mindent összevéve: ez a *Lasker-Tarrasch*-match a legutóbbi évek legérdekesebb sakkeseménye volt, a mely mindenképen megérdemelte azt a nagy figyelmet, a melyben a sakk iránt érdeklődő közönség részesítette.

megújítájára, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Előfizetési föltételeink:

A «*Vasárnapi Ujság*» negyedévre 4 korona, fél-évre 8 korona.

A «*Vasárnapi Ujság*» a «*Világkrónika*»-val negyedévre 4 korona 80 fillér, félévre 9 korona 60 fillér.

Az előfizetések a «*Vasárnapi Ujság*» kiadóhivatalába, Budapest, Egyetem-utca 4. szám küldendők.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A «*Budapesti Szemle*» októberi száma első helyén *Hartmann János*nak *Petőfiről* szóló figyelemreméltó tanulmányát közli. A továbbiakban *Balkányi Kálmán* ad jellemrajzot *Olemenceauról*, a francia miniszterelnökről, egy névtelen író az új syllabust ismerteti, *Thury József*nek, a korán elhunyt kitinó orientalista tudósának posthumus munkája a török drámairodalomról szól. *Kompolthy Jób* útleírása, *Kozma Andor* verses párbeszéde: *Az ezüst menyegző*, *Hatvány Lajos* a klasszika-filológus ellen írt munkájának ismertetése, *Györfi Károly* cikke az orosz politika főproblémáiról s az *Értelmit* rovat könyvismertetési adja a füzet további tartalmát. A «*Budapesti Szemle*» *Gyulai Pál* szerkesztésében s a Franklin-Társulat kiadásában minden hó elsején jelen meg, előfizetési ára félévre 12 korona, egyes füzet ára 2 korona.

Nemzeti zeneművészet. *Osváth János* nagyobb zenetörténeti tanulmányt adott ki, a mely a zenetörténet, a népzene és műzene egy sereg fontos kérdésével foglalkozik. Szól a magyar zene óskoráról s az erre vonatkozólag eddig fölmerült nézetekről, első zenei műemlékeinkről, részletesen tárgyalja a kadencia történetét, a szinkopás kadencia szerepét a zeneirodalomban, a zenei ornamentika főbb dolgait s az utolsó fejezetben a zeneművészet terén újabban fölmerült nemzeti törekvéseket. A sok tudással megírt könyv mindenesetre számot tesz elég szegényes zeneirodalomunkban.

Kossuth Lajos a szónok. *Dénes Szilárd* sok jóakarattal, fiatalos buzgalommal írta meg kis tanulmányát *Kossuth Lajos* szónoki művészetéről. Részletesen és lelkiismeretesen tanulmányozta *Kossuth* beszédeit, látszik, hogy szerette a tárgyat s örömmel foglalkozott vele. Fejtegetéseiben sok jó is van, bár alapjában véve nagyon is iskolásak és *Kossuth* lényének lényegébe nem tudnak behatolni.

Az *Uránia* kiállítása. Négy fiatal művész, három festő és egy szobrász: *Freeskay Endre*, *Nagy Vilmos*, *Halász (Hradil) Elemér* és *Kisfaludi Strobl Zsigmond*, a kik művészi törekvéseikben rokonlelket véltek egymásban találni, együttes kiállítást rendezett az *Uránia*-ban. A rokonvadás azonban művészetükben csak annyi, hogy mind a négyen modern kifejezési formákat keresnek, egyébként tehetségük

ÖKRŐS SZÉKÉK.

SZLÁNYI LAJOS FESTMÉNYEINEK KIÁLLÍTÁSÁRÓL.

SZÜET.

szagoruan körülhatárolt, meg egymáshoz való vonatkozásukban is. Egymástól ugyanis legkevesebbet tanultak, a minthogy nem is valami állandó kontaktus fűzi őket egybe, pusztán a kiállítás alkalmasszerűsége. Tanulni azonban mindnyájan sokat tanultak, a mi — fiatal emberekről lévén szó — mindenestre erényüknek számít. Fájdalom, akad köztük olyan is, a ki eltanult egymásután minden festési modort, a mi még megedzeten művészi felfogására csak valamikép is hatott. Nagy Vilmost ugyanis hiába keressük e kiállításon; mi legalább nem tudjuk eldönteni: a sok közül melyik az ő igazi erényisége. A Benezúr-iskolától kezdve Márkon keresztül, Nyilassyn át egészen az ifjú Márfy-ig megpróbált utánaérzeni — mindenkit, a helyett, hogy a látott dolgokat éreze volna meg olyan formában, a minőben azok kifejezhetőek lettek volna. Sokkal egyénibb fakturája van Freckaynak, a kinek főleg pastellei finom színlátásról s nem közönséges artistikus érzésről tanuskodnak. Ha édeskésű nem fájul, a mihez a pasztell anyaga rendszerint csátítja a művészt, e szelid és kedves műfaj legjobb művelői közt is számottevő lesz. Kevesebb pártfogással merőnk a Halász jövődjét megjósolni; e fiatal ember most van forrongása teljében s bár koloritja tde, friss és tiszta és szélesen érzi a formákat, ma még túlonult szeretlen ahhoz, hogy láthassuk: mi marad meg belőle, ha leüllepzik. Viszont a szobrász Kisfaludi fiatalága dacára is már szinte teljesen kész. Nagy jellemző erő, minden festői elemnek szigorú megvetése s a tárgyank az anyaghoz mért elgondolása jellemzik külföldön, egy elsőrendű nemzetközi versenyen ismerték el. Most dől el ugyanis annak a nemzetközi pályázatnak a sorsa, a melyet a reformáció negyedszázados emlékére hirdettek. A pályázaton 16 német, 15 francia, 9 olasz, 8 angol, 5 svájci, 3 belga, 2 amerikai, 2 orosz és 1 magyar művész vett részt. A kizárólag művészekből alakított zsűri tagjai voltak: Bartholomé francia, Frampton angol, Tuillon német szobrászok, Brunó Schmitt, Gertier, Gull és Gauthier építészek. A zsűri a harmadik, 5000 frankos díjat egyhangulag Horvai János magyar szobrásznak, a budapesti Kossuth-szobor alkotójának ítélte oda. Horvai szobránk főalakja Krisztus, továbbá a három reformátor: Kálvin, Luther, Zwingli s a mellékosportban vannak a reformáció hősei: Cromwell, Knox, Coligny, Orániai Vilmos, Frigyes Vilmos, Bethlen Gábor, Béza, Farel, Viret és Wintrop. A pályanyertes minta képét mai számunkban közöljük.

Új könyvek:
Nemzeti zeneművészet. Történetkritikai tanulmány. Irta Osváth János. Budapest, Toldi Lajos bizománya.

Kossuth, a szónok. Irta Dénes Szilárd. A „Nyelvézeti füzetek” 53-ik száma. Budapest, Athenaeum; ára egy korona.

EGYVELEG.

* **A szultán czímei.** A török szultánok az idők folyamán egész sereg különböző czímet vettek fel, a melyeket megfelelő alkalmak szerint ma is használnak. Mikor még csak egy pogány ázsiai török horda urai voltak, *khán* volt a czímük, az *emir* vagyis a hívők ura czímet akkor kapták, mikor népükkel az izlamra tértek át. Az arab eredetű *szultán* czímet I. Bajazet vette fel s mikor Bizáncot meghódította, a *padisah* (perzsa szó, annyit jelent, mint királyok királya, császár) nevet vette fel. Az arabiai szent városok elfoglalása után lett a szultán *kalifa*, vagyis Mohammed hejrtartója. 1538-ból való végül a *Szultán és Selatin* czim (a szultánok szultánja). A szultán czímet viselik ugyan más mohammedán uralkodók is, de erre való jogukat a törökök nem ismerik el s csak herizegeknek tekintik őket, a kik vallási tekintetben alá vannak rendelve a török szultánnak.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: Szirmabesenyői, cserneki és tarkeői Szirma György gróf, a magyar főrendiház örökös tagja, 77 éves korában Szerencsen. Holttestét beszentelte Szentmihályon, a családi sírboltban helyezték örök nyugalomra. — Nádorv Ferenccz, a Zólyomvármegyei Hirlap szerkesztője és kiadója, 33 éves korában Zólyomban. Érdemes munkása volt a vidéki sajtónak. Tevékeny részt vett a városi és a vármegyei közéletben. — Kisjókai Ágoston József, a tabi kerület volt országyűlési képviselője, Oreglakon, somogy-megyei birtokán. — Idősb Márk János, negyvennyolcas honvéd, volt szolgabíró, utóbb nyugalmazott járásbírósi tisztviselő, 86 éves korában Magyarregénben. Az elhunyt a Mátyás-huszároknál szolgált, mint tizedes. — Bobdai Gyertyánffy Dénes, torontálmegyei főszolgabíró, 52 éves korában Perjámoson. — Idősb Hoser Viktor, a koronás arany érdemkereszt tulajdonosa, 73 éves korában Budapestben. — Fortvingler Ferenccz, nyug. fehérvármegyei főpénztáros, Székesfehérváron. — Galántai Farkas Ferenccz, ügyvéd, 72 éves korában Balassagyarmaton. Ötven éven át mint a közügyek lelkes harcosa fáradozott. A balassagyarmati ügyvédi kamarának hosszú ideig titkára, majd haláláig ügyésze volt. Azonkívül esztergomi főgyűzmegegyei ügyész, Nógrád vármegyei tb. főügyész. Halálát kiterjedt s előkelő család gyászolja. — Herczel Fülöp dr., a szegedi városi kórház köztisztviselőben álló főorvos, 82 éves korában Szegeden. Az elhunytban Herczel Manó dr. egyetemi tanár atyját gyászolja. — Kovács József, városi tanácsos, 80 éves korában Rimassomban. — Danis János, ratkói körorvos, Gömörmegye törvényhatósági bizottságának tagja, 57 éves korában. — Nevezky Miklós, magyar királyi főerdész, 42 éves korában Budapestben. — Gebhardt Antal, 65 éves korában Budapestben. — Idősb vajai Vay Kézsmécsy, magyar királyi államvasuti felügyelő, 58 éves korában Budapestben. — Hasenauer Ottó, gépészmérnök, 74 éves korában Budapestben. — Fonyó István, pádi plébános, espereskertületi titkár, életének 42-ik. pap-ságának 23-ik évében Budapestben. — Tószóor Aladar dr., orvos, 69 éves korában Törökbecsén. — Tanningor János, székesfehérvári egyházmegyei

áldozópap, bálincái lelkész, életének 65-ik. áldozópap-ságának 42-ik évében. — Bunyai Szívó János lovag, nyug. altábornagy, Bécsben. — Váry Szabó Károly, nyug. városi orvos, 85 éves korában Hódmezővásárhelyen. — Esső Ireneusz, 52 éves korában Bányhidán. — Königstadter Adolf, 72 éves korában Újvidéken. — Balla Ferenccz, fővárosi iparos, Budapestben. — Ring Mór, kereskedő, 54 éves korában Budapestben. — Pálfy Andor, a kassa-odébergi vasút főtisztje, 58 éves korában Budapestben.

KERESZTY ISTVÁN, a magyar Nemzeti Múzeum könyvtári örök, ismert zenei írónak, lapunk derék munkatársának neje, szül. Klebovic Ilona, Budapestben. Általános részvét kísérté sírjába. — Wrechsler Simonné, szül. Frank Sáli 53 éves korában, Miskolcon. — Römer Róbertné, szül. Rozsnyai Mária, Rómer Róbert miniszteri titkárnak, a munkácsai határszéli rendőrkapitányság felügyelőjének felesége 36 éves korában, Munkácscon. — Özv. Marosi Antalné, szül. Moldován Juliánna 70 éves korában, Etéd községben.

Szerkesztői üzenetek.

Az én barátim. Elég ügyesen van megcsinálva, de nincs benne semmi, a mi erősebben meg tudná az embert fogni.

Levente. Szaváló romantika, ma már az effélének nincs hatása.

Finale. Az ilyen puha, édeskés szentimentalizmus ném téveszthet meg senkit, megérezni alatta az igazi szépség hiányát.

Este. Alig találunk benne egyebet pengő rim-játék-nál, a mely ha még oly ügyes is, nem tesz egy verset verssé.

Ősszel az erdőn. Valamelyik a kettő közül most már hamarosan sorra kerül.

A mi útunk. Nehézkesen vánszorgó sorokban nagyon könnyű tartalom: úgy tesz, mint az ál-krobata, a ki iszonyú erőfeszítést tetve emelget belül üres súlyokat.

Szabadulás után. Efféle falusi vagy katona-képeket Szabolcska után sokat írtak már, de egy sem tudta az eredeti utolérni. Ez se tudja.

Ne ébredj fel. Rímei roppant ügyesen csengenek, de a tartalom lapos és létköznap.

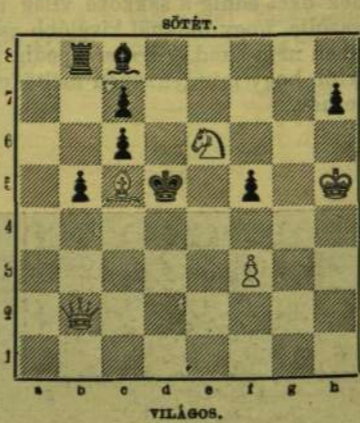
Ha téged még egyszer. Rigmus, művészet, megindultság, melegség nélkül.

Öreg klastrom. Ez sem az igazi, csinos, hangulatos, de valami hiányzik belőlük, — ha csak egy szemernyi is, mégis csak érezzük a hiányát.

Hánykolódás. Őszi tavasz. Lent a völgyben. Sajnos, nem bátoríthatjuk azzal, hogy érdemes tovább is foglalkozni a versírással, mert ezekben a versekben a tehetségnek legcsekélyebb nyoma sincs.

SAKKJÁTÉK.

A 2610. sz. feladvány Ehrenstein Mórtól, Budapest.

Világos indúl és a negyedik lépésre mattot ad.

KÉPTALÁNY

A 37-ik számban megjelent képtalány megfejtése: Nem minden meggy pirosodik egyszerre.

Felolós szerkesztő: Holtsy Pál. Szerkesztési iroda: Budapest, IV., Reáltanoda-u. 5. Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Csikos - Selyem és Henneberg-selyem 75 kr.-tól feljebb, bérmentve és vámentesen. Minia postafizetés. Megrendelések bármely nyelven intézendők: 11990 an Seidenfabrik, Henneberg in Zürich.

A Bőr- és Lithion-tartalmu

Salvatorforrás

kitünő sikerrel használtatik vesebajoknál, a húgyhólyag bántalmánál és köszvénynél, a cukorbetegségnél, az emésztési és légzési szervek hurutjainál.

Húgyhajtó hatását!

Varmentes! Könnyen emészthető! Teljesen tiszta!

Budapest, Fürkötér Édeskuty L. urnál.

Dás kobel két hónap alatt **Pilules Orientales** által (lelet pilulák) az agyvelőnek, melyek a mellet fejlesztik, szilárdítják és újjakotják és az esszenciál kobelnek kezes tel-séget kölcsönöznek a májnak, hogy az egészségesen ártana. Keskenybe azonnal. Az orvosok felhívják az alomre. Alkotó: Albert. Dósa. Haszn. utasítással K. 6.45 bérmentve. J. Ratió gyógyszerésze, Paris, Rákóczi: Budapest, Török J. Király-u. 12. Wien, Fuchsteigstr. 15. Singerstrasse 15. 12992

Kanári madarak kitünően és szorgalmasan éneklő hímek dréja 8, 10, 12, 15, 18, 20 és 25 K. Tényesznények darabja 3-4 korona.

Élő megérkezést szavatolok, miután a csomagolás a legbiztosabb eszközökkel, a madarak a leghidegben is szállíthatók. Neumayr Pál Zalaegerszeg.

Fülbetegek, kik fulguzásban szenvednek és nehezen hallanak, kéjnek prospektust a legújabb elektromos fülkészületről (a füllen szög látható). Kapható kizárólag Németi Mátyás Nagyvárodon, Nagyvásártér 14. l.

Modern zeneköltők albuma

Operettek, táncok, dalok, cabaretszámok, kuplék gyűjteménye. — A Népszínház-Vigopera, a Magyar Színház, a Király-Színház, a Fővárosi Orpheum és az összes Cabaretok műsorából egy szép kiállítás kötetben jelent meg. A kötet 107 oldalra terjed és magában foglalja: Lehár, Mader, Szabolcs, Sírmai, Linka Camillo, Hetényi, Zertovics és más híres zeneszerzők legjobb termékeit. E gyűjtemény, mely külön-külön 70 koronás kerül,

5 K 80 f.-ért bérmentesen kapható ZIPSER és KÖNIG

zeneműkereskedésében Budapest, Andrassy-ut.

Ha öszül a haja, ne használjon mást, mint a „STELLA“-HAJVIZET,

mert ez nem hajfestő, de oly vegyi összetételű szer, mely a haj eredeti színét adja vissza. Üvege 2 K.

ZOLTÁN BÉLA gyógyszerésztárbán, Budapest, V/49, Szabadságtér, Sétator-utca sarkán.

A legjobb ébresztők bejegyzett védjegy „Adler-Roskopf-rádók” csak ézegetni kaphatók. Három év irásbeli jóállás. Nem teszért a pénz vissza! 1 haranggal, acél-ankerrel és megállítóval K 3.80, éjjel világító mutatólappal K 4.20, 2 haranggal, acél-ankerrel és megállítóval K 4.40, éjjel világító mutatólappal K 4.80, vésény-évesztő-óra K 2.90, éjjel világító mutatólappal K 3.30. 19076

Szétállítás utánvétel. **Elő őrágyár Brúzen.**

KONRAD JÁNOS es. kir. udv. szállító Brúzen 571. Tessek 3000 képet tartalmazó árjegyzékemet kérem ingyen és bérmentesen.

Ha fáj a feje ne tétovázzék, hanem használjon azonnal **Beretvás-pastillát** mely 10 peres alatt a legmakacsabb migraint és fejfájást elmulasztja. **Ára 1 korona 20 fillér.** Kapható minden gyógyszerésztárbán és drogeriában. Készíté Beretvás Tamás gyógyszerész Kispesztén. * * * * * Orvosok által ajánlva. — Három doboznál ingyen postai szállítást.

Vesszőparipa-liliomtejszappan

Bergmann és Társa esztől Dresden és Tet-schen E/m. a naponta bérczók elismerő levelek bizonyága szerint most és a jövőben is a leg-hatásosabb szappan marad az összes gyógyszer-panok között, esztől ellen, valamint gyöngye, puha bőr és rózsás arccsin elnyerésére és megtartására. Darabja 80 fillért kapható minden gyógyszerésztárbán és drogeriában, illatszer- és fodrásztüzetben.

Valóban fölséges haladást tettünk, hogy a híres források gyógyerejét méltányosabban hordhatjuk és szükség szerint használhatjuk. A Fay-féle sodeni ásvány-pastillák tudniillik hatásos alkotórészeiben tiszta forrás-készítmény és ebben áll annak a magyarázata is, hogy azok nyak- és tüdőbántalmaknál, komoly, sőt teljesen idült katarhusoknál oly kiváló szolgálatot tesznek. A Fay-féle valódi sodeni háztartásban oly kellemes, mint akár a kenyér. Ara dobozontként 1 K 251. és kapható minden gyógyszerésztárbán, drogeriában és ásványvízkereskedésben. Azonban óvakodjunk utánaiktól. Vezérképviseletőség Ausztria-Magyarorszá részére: W. Th. Guntzerl, Wien IV/1, Gr. Neugasse 27.

MOST ÉS MINDIG, egyszerű és állandó használatnál egyaránt a legkitünőbb **hashajtószer a Califig,** mert föltétlenül hatásos s emellett oly enyhe, hogy még a leggyengébb természetű ember, asszony és gyermekek is bizvást használhatják. Ideális bél és gyomortisztító a „Califig” s ezért egy háztartásból sem szabad hiányoznia.

Kapható minden gyógyszerésztárbán. Nagy üveg 3 kor. Kis üveg 2 kor. Figyeitjünk vásárlásnál a védjegyre.

CALIFIG

Első Leánykázásító Egylet mint szövökezet. Gyermekek- és életbiztosító intézet Budapestben, VI. ker., Teréz-körút 40-42. Alapították 1863-ban.

F. év szeptember havában 1.586.300 K értékű biztosítási ajánlat nyújtott be és 1.368.900 K értékű új biztosítási kötvény állított ki. — Biztosítási összegek fejében 121.398 K 89 f. fizetett ki. — 1908 január 1-től szeptember 30-ig beárólag 15.127.900 K értékű biztosítási ajánlat nyújtott be és 13.031.400 K értékű új biztosítási kötvény állított ki. — Biztosítási összegek fejében a folyó évben 1.116.253 K 81 f. és az intézet fennállása óta 13.514.139 K 73 f. fizetett ki. — Ezen intézet a gyermekek és életbiztosítás minden nemével foglalkozik a legelőbb díjtételek és legelőnyösebb feltételek mellett.

RÉTHY BÉLA GYÖGYSZERÉSZ

18 CSABÁN

PEMETERÜ CZUKORKÁT Fehérítés kárhéges és hurut ellen

ÁRA 60 fillér

VILÁGOSAN RÉTHYFÉLE CZUKORKÁT TESSEN KÖRTELEK PÉCEL SZÉKES GYÖRMEK ÉS FŐRÁSDARAB

ÁVALÓDI RÉTHYFÉLE CZUKORKA MINDEN ÉDES DABDARAKAJAR HAJTÁVAN É NEV: RÉTHY.

KRISTALIN LEGJOBB KRISTÁLY-MASSA ARC ÉS KÉZSZÉPÍTŐSZER KAPHATÓ MINDENÜTT ÁRA 5 KOR.

Ne vásároljon selymet mielőtt 10 filléres levelezőlapon mintákat nem rendelt volna a mi garantált szelid újdonságainkból fekete, fehér és színesben. Kötelőség: Messaline, Crepe de chine, Taffetas chiffon stb., menyasszonyi, háli társasági és utcai tolettokra, ugyasitán bluzokra, bélesre stb. 1 K 25 f. 18 kor-ig méterenkint, valamint hímest bluzok és ütőnyök natistból és selyemből. Mi csak garantált szelid selymeket adunk el közvetlen magánfeleknek és már vámentesen szállítjuk házhöz. 19084

SCHWEIZER & Co., Luzern U/24. (Svájc.) Selyemszövet-kivitel. — Kir. udv. szállító.

terméke a magyar pezsgőgyártásnak, melyben a francia jelleg kifejezeten érvényesül s mint ilyen a francia pezsgőköt pótolni van hivatva. Kapható: minden elsőrangú fűszerkereskedésben, kávéházban és vendéglőben

PETROLNERUDA kitünő hajviz

NERÜDA FÉLE **Pipere Borace** KÉSZIT: **NERÜDA NÁNDOR** BUDAPEST, W. TERÉZKÖRUT 42. SZÁM. LEGJOBB HÁZISZER

1 üveg ára 1 korona 50 fillér.

MARGIT GYÖGY-FORRÁS („Margittelep” Beregmege) gyomor, belek, húgyhólyag s különösen a légzőszervek hurutos bántalmánál igen jó hatást még akkor is, ha vérzések esete forog fenn. Megrendelhető: Édeskuty L.-nál Budapestben és a forrás kezelőegységénél Munkácscon. 19096

KALOGÉN BRÁZAY SÓSBORSZESZ FOGRÉM
LEGJOBB SZER A FOGAK ÁPOLÁSÁRA

KNUTH KÁROLY

mérnök és gyáros 11920
Cs. és kir. fensége József főherceg udv. szállítója.
Gyár és iroda:
Budapest, VII. ker., Garay-utca 10.
Központi víz- és gőzfűtések, légvezeték- és vízvezeték, csatornázások, szellőztetések, szivattyúk, vízerőművi emelőgépek stb.
Tervek, költségvetések, jövedelmi előirányzatok gyorsan készíttetnek.

Budapesti Takarékpénztári és Országos Zálogkölcson R.-T.

Irodái: VI. Andrássy-ut 5 sz. a. (ujjút házában).
Bevezetett részvénytőke: 10 millió korona. Elfogad betéteket, lezárástól váltókat és előleget nyújt értékpapírokra.
M. kir. szab. oszt.-szorgjáték főeljárásító helye: VI. Andrássy-ut 5. Kéziszálog-üzletel: IV. Károly-körút 18., IV., Ferenciek tere 4. (Irányi-utca sarok), VII., Király-utca 57., VIII., József-körút 2., VIII., Ulói-ut 11922

Akar-e szép lenni?
Akkor ne használjon más, mint a legjobbnak általában elismert

Rogátsy-féle magyar pipere-boraxot, a melytől rózsás, üde, selymes arozbort nyer, eltünteti a ráncokat, szeplőt, májfoltot, pattanásokat, stb.
Nyáralásnál nem nélkülözhetjük, mert a legkeményebb talajvizet is megpuhítja. Kiváló háziszer torok-, szennyuladás, izadás és szájbuz ellen. A fogak fehéritése és épen tartása tekintetében bámulatos hatással bír. Mint univerzális háziszer gyermekápolásnál és háztartásban a legjobb lelkismerettel ajánlható.

Egy doboz ára 30 és 75 fillér.
Rogátsy-féle borax-örém 1 K, borax-szappan 80 L, borax-pouder 1 K 20 L, borax-fogkrém 50 fillér.
ROGÁTSY KÁLMÁN drogériája,
Budapest, VII. ker., Rákóczi-út 10. szám.

Vértés-féle Sósboraxszes
Minden házban szükséges.

KWIZDA-féle FLUID

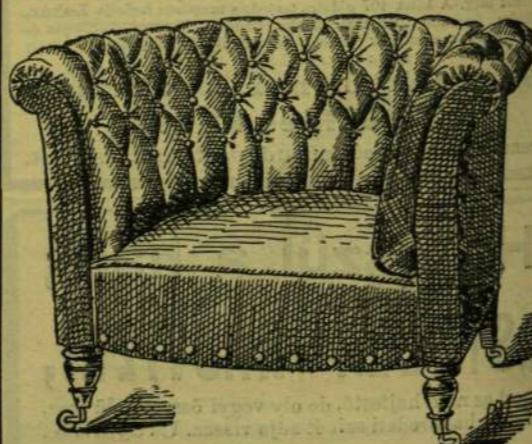

Kégyo-védjegy.
Turista-fluid.
Rég bevált aromatikussá bedörzsölés az iznak és izmok erősítésére és edzésre. Turisták, kerékpárosok, vadászok és lovasok által sikeresen használva elő- és utóerősítésre nagyobb turák után.
Egész üveg ára K 2.-
Fél üveg ára K 1.20.
Kwizda-féle FLUID Valódian kapható a gyógyszer-tárakban. — Forgalmazó: **Török József** gyógyszerész-nél, Budapest, Király-utca 12. Andrássy-út 28. G

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban, Budapest, IV., Egyetem-u. 4.

BŐRSZÉKIPAR

KENDI ANTAL
Budapest, IV. ker., Károly-utca 2. szám.

Angol bőrbutor készítése, festése és renoválása saját műhelyemben. — **Ebédlőszékek, irodafotelek** valódi bőrral, **ülébutor-állványok** kárpitozása. **Székátalakítások.**

KINEMATOGRÁF!

Eredetileg gyermekek és felnőttek számára.
Mint «Laterna Magica» is használható, 3 színes képszelaggal (Films) és 6 üvegkoppal, petroleumlámpával, reflektorral és használati utasítással teljesen felszerelve, dobozban K 46.
E mozgófénykép készítővel a fiatalok és öregek által kedvelt előfolyóképek a falra varázsolhatók. Szerkezete nagyon pontos és igen egyszerű, úgy hogy bármely gyermek által is könnyen kezelhető. Kíváncsiak megrendeléstől.
KONRAD JANOS első órágyárától, Brúx 569. sz. (Csehország.) Nagy képes magyar árjegyzék megrendeléstől. **laterna magica**król, gőzgépekről és mechanikai játékokról stb. kívánatra bárkinek ingyen és bérmentve.

Olcsó oseh ágytoll!
5 kilo: új fosztott 12 K, fehér pehelypuha fosztott 18 K, 24 K, hófehér pehelypuha fosztott 30 K, 36 K. Szállítás portómentesen, utánvétellel. A kiesérelés és visszavétel portómentesen ellenében megengedtetik. 12905
Benedikt Sachsel,
Lobos Nr. 60.
Pilsen mellett, Böhmen.

Kérje ingyen és bérmentve nagy képes magyar árjegyzékemet 3000-nél több ábrával órákról, arany- és ezüstárúkról.
Az első órágyár Brúx:
KONRAD JÁNOS es. és kir. udv. szállító Brúxban 1031. szám. (Csehország.) Valódi ezüst remontoir óra K 8.40. Valódi ezüstlánc K 2.60. Koczkázat kizárva! Becserülés megengedve v. a pénz vissza.

Ingyen és bérmentesen! küldöm meg mindenkién nagy és gazdagon illusztrált magy. árjegyzékemet 3000-nél több képpel mindennemű szolid, jó, olcsó zeneművekről, m. kir. és osztr. cs. udv. szállító **Konrad János** zeneműszállító-híza Brúx 1448 (Csehország.) Tunélszobogódn rónó nélkül csak K 4.80, 5.50, 6.-, Hegedűvónó K — 80, 1.-, 1.40 és felebb. Csellók, harmonikák stb. raktárban. Tessenék árjegyzékét kérni.

DÚS HAJ!
Semmi viszkete a fejbőrnek!!
Semmi korpaképződés!
Ha állandóan használjuk a **Dr. Dralle-féle NYIR-HAJVIZET.**
Legnemesebb és legtértmészetesebb hajápolószert. Meglepő siker!
De csak a „Dr. DRALLE” név bizonyít valódiságáról!
St. Louis 1904. **Grand Prix.**
Milano 1906.
Kapható illatszert- és fodrászüzletekben, drogueriákban és gyógyszer-tárakban.
Nagybani raktár Ausztria-Magyarország részére:
M. Hoffmann & Co.
Tetschen a. E.

LOHR MÁRIA

Csipke-, vegyszeti tisztító és festészeti intézete. Gyár: VIII., Baross-utca 85.
Főüzletek: IV., Eszküdt 6. VI., Andrássy-út 10. VIII., József-körút 2. IX., Galván-tér 9. X., Harmad-csüd-utca 8. VI., Teréz-körút 39.

David Károly és Fia

doboz-, papíráru- és szabad. fémkapocgyára
Budapest, I., Mészáros-utca 58.
Telefon sz.: 41-48. Sürgőnyezim: Cartonage Gőzerőre berendezve.
A magyar kir. dohányjövődék szállítója.
Napi gyártás 150,000 doboz.

TÖRLEY CASINO TALISMAN GRAND VIN
KSZEREK, EZÜSTNEMÜEK,
gyári áron egyházi szerek, órák, angol francia és china-ezüst díszárgyak, a legújabb angol rendszer szerint beszereshetők **részletfizetésre**
Sárga János ékszergyártó Kolozsvárt.
Képes nagy árjegyzék ingyen.

Feltűnést keltenek a

Titania gyorsgözműgépek és mángorlók
Egy gyermek mossa vele az előbbhez képest 1/3 idő alatt a ruhát hófehérre. — Minden gépet próbára 35 K-tól feljebb. — Képvise-lők keresetnek. — Bizonyítványok, prospektusok ingyen.
TITANIA-művek,
Wels, 179. Ober-Oesterreich.

Kunz József és Társa

Cs. és kir. udv. szállítók. Szerb kir. udv. szállítók.
Budapest, V., Deák Ferencz-utca és Bécsi-utca sarok

Vásznak, asztalneműek, fehérneműek.
Uri és női divatárak. * * Menyasszonyi kelengyék.
Nagy választék szőnyegárunkban:
szalon szőnyegek, futók, ágyelők, szövet- és csipkefüggönyök, ágy- és asztalterítők
Valódi perzsa- és smyrna-szőnyegek minden nagyságban és árban. * * * * * Művészi függönyök.
* * Saját telepeinken előállított háziipari cikkek. * *
Alapítva 1802. Alapítva 1802.

BERKETZ ISTVÁN UTÓDA
 *** kelmefestő és vegytisztító gyára ***
 Budapest, IX. ker., Kinizsy-utca 14. szám. Cégutalajdonos: Kovács Endre.

Kitüntető: Páris, Bécs, — Gyűjtőtelepek: —
 Budapest, Szeged. — Andrassy-út 59. szám.
 Alapított 1864. Lipót-körút 16. szám.
 Telefon 63-36. Izabella-utca 66. szám.
 Rákóczi-út 78. szám.
 Vildéki megbízások ponton- Biliói-út 30. szám.
 san teljesítettek. Váci-utca 61. szám.

■ ■ ■ ■ AZ ASZTALOSOK SZÖVETKEZETI BUTORCSARNOKA. ■ ■ ■ ■
 A budapesti asztalos-ipartestület védnöksége alatt álló **BUTORCSARNOK**
 és Hitelbiztosíték, mint az Országos Központi Hitelbiztosíték tagja, föl hívja a nagyérdemű butorvásárló közönség figyelmét a
VIII., József-körút 28. sz., Bérkocsis-utca IV., Belváros, Ferenciek-tere 1.
 alatti királyi bérpalotában dúsan felszerelt modern és stilszerű lakberendezéseinek megtekintésére, a melyek jutányos áron jóállás mellett adtának el.
A Butorcsarnok szövetkezet részérs kizárólag csak budapesti képzett asztalos- és kárpitosmesterek dolgoznak, Budapest környékén készített, vagy bécsi silány árak eladásával nem foglalkozik.
 Megrendeléshez tervezetet és költségvetést kívánatra készítünk. 12817 Minden egyes butorcsarnok bizottság által fölülbírálva

GRAND PRIX PARIS 1900 ST. LOUIS 1904
 PIANOS, HARMONIUM
„SCHIEDMAYER, PIANO-FORTE-FABRIK“
 vorm. J. & P. SCHIEDMAYER K.u.K. Hoflieferanten
STUTTGART
 Neckarstr. 12.
 Egyedüli képviselő Magyarország részére:
Chmel J. és Fia Budapest, Gizella-tér.

Páratlan és csodás hatású arczszépítő és finomító a Földes-féle
Margit-crème
 főúri körökben használt készítmény. Zsirtalan, ártalmatlan, rögtön szépsít. Az egész világon kapható 1 és 2 koronás téglékben. Margit-szappan 70 f., Margit-póder 1 K 20 f. három színben kapható. Tossék a záróvédjegyre ügyelni és csakis eredeti készítményt elfogadni, melynek ártalmatlanságáért és kitűnő hatásáért felelősséget vállal
 : : : : a készítő : : : :
FÖLDES KELEMEN gyógyszerész Aradon.

A gége, torok, tüdő, gyomor, bél, vese, hólyag hurutos bántalmainál felülmulhatatlan
A MÁLNÁSI Sicculia ARTÉZI GYÓGYVÍZ
 KAPHATÓ MINDENÜTT
 FŐ-RAKÁR: **BRÁZAY KÁLMÁN** CÉGELT BUDAPEST, VIII., JOZSEF-KÖRUT 37/39.
 Csak „SICULA” névvel ellátott üvegek valódiak.

UJDONSÁG!
 Zsebgyjűtőszers „**DUPLEX**”
 Olcsóbb mint a gyufa! Szélsőben és esőben is ég!
 A jelenkor legjobb szivargyjűtője, legkönnyebb kezelés. Ára darabonként használati utasítással K — 85, egy üvege 10 gr. methyl-alkohollal (fluid) együtt, 2 fill. összesen K 1.—. 3 db «Duplex» K 2.30, 3 üvege 10 gr. methyl-alkohollal (fluid) összesen K 2.90, 6 darab «Duplex» K 4.50, 6 üvege 10 gr. methyl-alkohollal (fluid) összesen K 5.25. 12 db «Duplex» K 8.30.
 12 üvege 10 gr. methyl-alkohollal (fluid) összesen kor. 9.90.
 Legelőnyösebb a megrendelés postautalvány-szelvényen. Szállítójá **Konrad János** cs. és kir. udv. szállító Brúxban, 574. sz. (Csehország). Főrajegyzéket 3000 képpel kívánatra ingyen küldök és bérmentesen.

400 napig járó óra.
 Az óra-ipar mesterműve.
 Ezen óráknál különlegességet képez azon körülmény, hogy a legérzékenyebb részt, az inga-rugót, a szabadalmazott védőhüvely a legtekélyesebben védi. Ha mérlegeljük, hogy a legcsekélyebb el-

MESTERMŰ **REMEKMŰ**
 görbülésnél az óra szenved, úgy mindenesetre érthető, ha ezen nagy pontosságú óramű a szabadalmazott védőhüvely nélkül nem ér semmit és az olyan óra értéktelen. Ez az általam szállítandó óráknál ki van zárva, mert az mind és pedig kivétel nélkül ingarugó védőhüvelyvel van ellátva. Az itt rajzban bemutatott 400 napig járó óra 29 cm. magas, látható szabadalmazott óraművel, két rézszalppal gyönyörűen kiállítva, üvegbúra alatt 55 K. Ezen órákat évenként csak egyszer kell felhuzni.
Schönwald Imre órásmester és ékszer-gyáros Pécs 15. szám.
 Ki ezen lapra hivatkozik, megkapja most megjelent új, nagy képes árjegyzékemet ingyen és bérmentve.

Serravallo
CHINA-BOR VASSAL
 Hygienikus kiállítás 1906. Legmagasabb kitünt. Erősítőszers gyengéledők, vérszegények és lábadozók számára. Étvágygerjesztő, idegerősítő és vérjavító szers.
 Készítő: **J. SERRAVALLO, Trieste-Barcola.**
 Viaszrolható a gyógyszerárakban filliteres üvegekben 4 K 2.60, egész literes üvegekben 4 K 4.80.

Vegy tisztítás, ruha-festés, gőzmosás
 ezimű ismertető füzetet bárkinek bérmentve küld **Haltenberger Béla, Kassa.**

Jövedelmező **HOMOK — ARANY** Csekély befektetés.
 ha cementtel lesz keverve és kézi vagy erő-fizemre berendezett gépeinkkel elismert elsőrendű betonfalozótégglák, cementfödéses-repek, fali és padlólapok, vályuk, csövek stb. gyártására fel lesz dolgozva. A gyártás egyszerűségénél fogva mindenütt ázhető hol homok, kavics, vagy salak stb. áll rendelkezésre. Ajánljuk tiszeműnk megtekinteni. Gépek különböző árakban. — 66. számú jegyzék ingyen.
Levelezés magyar nyelven.
Leipzigier Cementindustrie Dr. Gaspary & Co. Markranstädt bei Leipzig. 12771
 Különlegességi gépgyár homok értékesítésére.

Fegyverek, löszerek és vadászszerselvények

 Az összes fegyverek ki vannak próbálva, állami löbelyekkel ellátva. Csak legjobb minőségű és tisztán kidolgozott áru. Jóállás kifogástalan működésért. 100. sz. Lefauchaux-forgópisztoly. 7 mm. csőűreg, 6 lövető, fényezett drófalogantnyulval, behajlítható bezentővel, hossza 17 cm., darabonként K 5.50. — 101. sz. Ugyanaz csőűreg 9 mm. K 7.50, 7 mm. legfinomabban nikkelezve K 6.50, 9 mm. legfin. nikkelezve K 8.50.
 Forgópisztoly- 507. sz. 7 mm. golyóöltény 25 darab korona — 80
 509. sz. 9 „ „ „ „ „ „ — 100
 308. sz. 7 „ „ seréttöltény „ „ „ „ „ „ — 1
 310. sz. 9 „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ — 1.25
 511. sz. 7 „ „ darraánöltény „ „ „ „ „ „ — 70
 512. sz. 9 „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ — 90
 Legnagyobb választék mindennemű forgópisztoly, zsebpisztoly, mardály, röppentő és szőlőhegyi pisztolyokban. Flobert, Teschn-féle vadász-puskák, vadász-szerselvények, löszerek, stb. találhatók az én 3000 képpel ellátott főrajegyzékemben, melyet mindenkinek ingyen és bérmentesen megküldök.
 Cs. és kir. udv. szállító **Konrad János** szá 1110bána Brúxban, 572. szám (Csehország).

Rozsnyay Pepsin bora.
 Kellemes ízű, kiváló jó hatású szer étvágytalanság, rendetlen emésztés és gyomorgyengeség ellen.
 Étkezés közben véve, megóv a gyomortelheléstől. Egy üveg ára 3 kor. 20 fill.
 12293 Kapható: minden gyógyszerárban valamint
ROZSNYAY MÁTYÁS gyógyszerárban
ARAD, Szabadság-tér.

VASÁRNAPI UJSÁG
 42. SZ. 1908. (55. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ: **HOITSY PÁL.** FŐMUNKATÁRS: **MIKSZÁTH KÁLMÁN.** BUDAPEST, OKTÓBER 18.
 Szerkesztőségi iroda: IV. Beáltanoda-utca 5. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.
 Előfizetési feltételek: Egész évre — 16 korona. A «Világkronika»-val Félévre — 8 korona. negyedévenként 80 fillérrel Negyedévre — 4 korona. több.
 Külföldi előfizetéseket a postailag meghatározott viteldij is esatolandó.

RUDOLF TRÓNÖRÖKÖS SZOBRA LIGETI MIKLÓSTÓL. — Balogh Rudolf felvétele.